

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 11 • JANUAR-FEBRUAR 2017 • BROJ 116-117

20 GODINA OD VELIKOG ŠTRAJKA

У среду 15. јануара те 1997. године све основне и средње школе у Сомбору и околини (њих 28 укупно), чланице тек основаног (Независног) синдиката просветних радника Војводине, прве у Србији ступају у генерални штрајк, са потпуном обуставом наставе у којем истрајавају потпуно саме две пуне недеље (у то време у српским кућама знања још увек је трајао тзв. клизни зимски школски распуст (у три различита термина, прим. ХЗМК) и поред нечувених притисака, са свих нивоа власти и других државних служби и органа уз медијску блокаду државних медија и средстава информисања, док се штрајк није захуктао и у другим срединама Србије.

(→Више на сџр. 3-7)

У ОСНОВНОМ И СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ 6% МАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ МИНИСТАРКА: НИСУ ВАЖНЕ БРОЈКЕ ВЕЋ РЕОРГАНИЗАЦИЈА!

Министарка за државну управу и локалну самоуправу Ана Брнабић је потврдила да у писму које је Влада доставила ММФ-у стоји да ће до септембра 2017. број запослених у основном и средњем образовању бити смањен за три одсто, а онда још три одсто до септембра 2018. “То је тачно, мислимо у Министарству државне управе

да је три одсто у просвети јако амбициозно и заједно са Министарством просвете радимо на акционом плану”, навела је она. Како каже, неки људи ће променити врсту посла којим се баве, а неки ће морати да буду много ефикаснији. Она не напоменула да, ипак, нису само важне бројке већ реорганизација.

ШАРЧЕВИЋ: ПОСЕБНА ПАЖЊА ЗНАЧАЈУ НАСТАВНИКА

Светосавска академија одржана је у Народном позоришту у Београду, у присуству председника Србије Томислава Николића и његове супруге Драгице, патријарха Иринеја и бројних званика. Скуп је почео државном химном “Боже правде”, а на бину су изашли сви добитници Светосавске награде за 2016. која је додељена успешним ученицима, професорима, компанијама и институцијама за допринос квалитету образовања.

Председник Николић поручио је да би било мање зла и незнања, а више љубави, добротe, помирења и праштања када би свако на свету растао држећи се порука Светог Саве. Николић је навео да су професори у нашој историји истински јунаци и хероји чији би пример сви данашњи просветари са поносом требало да следе.

Министар Шарчевић рекао је да је реформа образовања задатак

који наставници морају да спроведу, а да држава мора да посвети посебну пажњу значају звања наставника. “Луч испред свих нас упалио је просветитељ Сава. Носиле су га генерације - вековима. И тада је светитељ и учитељ, и први велики наставник увидео да је образовање најважнија полуга за развој нације и друштва, као и успеха и места државе у развијеном свету”, рекао је Шарчевић. Како је навео, дуални модел образовања ће подићи економију земље, а за остварење тог циља најбитнији су наставници,

Министар просвете је поручио да ћемо запослити омладину и школовати их за реалан живот и рад у њиховој Србији и навео да нове темеље нашег образовања морамо закопати дубље, ка раној писмености и значајно ојачати улогу васпитача и предшколских програма.

ИНКЛУЗИЈА ПО ТВРДОМ МОДЕЛУ

Инклузија је код нас ушла по некој тврдој причи, без велике одговорности о томе да ли исти приступ може да се примени за сву децу, изјавио је 27. јануара министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић у основној школи за децу са специјалним потребама “Душан Дугалић”, где је присуствовао обележавању школске славе Светог Саве. Радити инклузију по сваку цену и створити немогуће услове је некако прећутно остало код нас, рекао је он и оценио да то није добро јер треба омогућити посебне услове рада редовним и школама за децу са специјалним потребама. Мислим да су дефектолози били мало изван приче када је увођена инклузија, оценио је министар, додајући да ће

дефектолошка струка бити поштoвана када се буду радили разни нови флексибилни модели, по којима деца имају контакт и са другом децом да би се њихов развој дешавао на прави начин Он је рекао да ће ова година бити врло битна за развој образовања у Србији јер се раде за-

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА	стр. 2
У ПРЕДВОРЈУ УНИВЕРЗИТЕТСКЕ КАРИЈЕРЕ.....	стр. 8
НАШЕ ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ, АЛИ ЧИЈА КОРИСТ?	стр. 8
ПЛАТА У НОВЕМБРУ 45.767 ДИНАРА (372€).....	стр. 9
ДУГ ПО ГЛАВИ ДУПЛИРАН.....	стр. 9
ПЛАТА У ДЕЦЕМБРУ 53.456 ДИНАРА (433€)	стр. 10
ПРОСЕЧНЕ ПЛАТЕ У РЕГИОНУ 360-1020€	стр. 10
ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА (IV).....	стр. 11
ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ЗАПОСЛЕНОГ	стр. 11
ЗАПОСЛЕНИ ДА РАДЕ 4 ДАНА НЕДЕЉНО.....	стр. 12
СВЕЧАНО ОТВОРЕНА ШКОЛСКА ОГРАДА!	стр. 12
МИЛИЈАРДЕРКУ ЗА МИНИСТАРКУ ПРОСВЕТЕ	стр. 12

конски модели који нуде решења за многе нове теме.

Шарчевић је изјавио да се статус просветних радника мора значајно поправити и повећањем плата и кроз оптимизацију и рационализацију целог система.

PRVA SRPKINJA DOKTOR NAUKA

Karijeru podredila mužu i porodici

Piše: Milica Dimitrijević

Sve je počelo od Političke rubrike „Da li znate“ i pitanja čitateljke koje je stiglo u redakciju poštom: „Ko je bila prva žena doktor nauka u Srbiji?“ Kolega je pismo, maltene slučajno (mada neki kažu da ništa nije slučajno), dostavio meni. Formulirano na ovaj način, pitanje me je vodilo ka odgovoru koji je, manje-više, poznat. Ime dr Ksenije Atanasijević, prve žene koja je na Univerzitetu u Beogradu odbranila svoju doktorsku disertaciju iz filozofije 1922. godine, lako se nalazi u podacima Rektorata našeg najstarijeg univerziteta. Pa smo čitateljki, tako, i odgovorili na stranicama našeg lista.

Ubrzo na adresu redakcije, opet poštom, stiže još jedno pismo. Isti kolega dostavlja ga meni, ovoga puta namerno. U rukom pisanom dopisu gospode Olge Tomić, uz prateća dokumenta, obavesteni smo da postoji žena iz Srbije koja je doktorirala pre Ksenije, ali van granica naše zemlje. Olga Tomić njena je snaja i to tvrdi iz prve ruke. Reč je o Vukosavi Marjanović Tomić (23. januar 1887 – 25. jun 1979), koja je zvanje doktora nauka, iz oblasti hemije, stekla 1913. u Ženevi. Prijećam se, tek tada, komentara jednog prijatelja, inače univerzitetskog profesora, koji mi je jednom prilikom skrenuo pažnju na to da je naša prva doktorica nauka nepravedno zaboravljena. Kada sam mu pomenula pismo o Vukosavi, povezoao me je sa dr Petrom Marjanovićem, poznatim profesorom Fakulteta dramskih umetnosti u penziji, koji je, ispostavlja se, rođak naše junakinje iz Ženeve. I Olga Tomić i Petar Marjanović bili su raspoloženi da razgovaraju sa mnom. Tako je počelo moje „druženje“ sa Vukosavom...

Porodica iz koje potiče žena o kojoj pišem iz Niša je došla u Beograd oko 1770, da bi još u vreme Knjaza Miloša Obrenovića postala ugledna. Iz Topčidera, gde su živeli, preselili su se onda kada je ovaj vladar poželeo da na njihovom imanju gradi konak i crkvu, a njima je rečeno da „na Paliluli biraju koliko god zemlje

žele“, seća se starih porodičnih priča Olga Tomić. Deo porodice kojoj je pripadala Vukosava, koja je imala tri sestre i brata, naselilo se u blizini današnjeg Tašmajdanskog parka. Vukosava je završila osnovnu školu na Paliluli a potom Visoku žensku školu, koja je bila u rangu gimnazije, i nije planirala da se dalje obrazuje.

Da nije imala imućniju drugaricu, koja se spremala da ide na studije u Švajcarsku i koja joj je predložila da krene sa njom, ne bi bilo potonje istorije. „Vukosavi su u međuvremenu roditelji preminuli, a sa punoletstvom stekla je deo nasledstva. Odlučuje da tu imovinu proda, dobija deset hiljada dinara u zlatu, i odlazi u Ženevu na studije. Nećete verovati, naš dinar je bio toliko jak da je mogla bez problema da finansira svoje školovanje i da tamo dobro živi. Mesečno joj je iz Srbije iz banke stizalo 20 dinara i to joj je bilo više nego dovoljno. Upisuje hemiju, mentor joj je bio čuveni profesor Ame Pikte, koji je sintetizovao nikotin. Ona se posle šaljila da nije ni čudo što je nakon što je diplomirala počela i da puši“, priča naša sagovornica dok u njenom domu, u kojem je živela sa suprugom Žarkom Tomićem, Vukosavinim sinom, i samom Vukosavom, pijemo kafu. I prepričava jednu anegdotu: „Kada je išla na razgovor u veleposlanstvo Švajcarske, pitali su je zna li da se u Ženevi govori francuski. Lakonski im je odgovorila da zna, da ga je učila samo u školi, ali da će sigurno brzo da ga savlada i da se oko toga ne brinu“ – uz osmeh kaže Olga Tomić.

Vukosava, budući da je po prirodi bila zatvorena, nikada ni svojim najbližima nije objasnila kako se i zašto odlučila baš za organsku hemiju na Prirodno-matematičkom fakultetu. Nakon doktoriranja vratila se u zemlju, nedugo je radila u Državnoj hemijskoj laboratoriji, do početka Prvog svetskog rata. Tada je, po sopstvenom priznanju, patriotizam kod nje prevagnuo, spravljala je lekove, previjala ranjenike. Nakon rata kratko radi u Carinskoj laboratoriji na Savi, upoznaje

Dušana Tomića, prvog inženjera tehnologije, i jednog od najznačajnijih profesora Tehničkog fakulteta u Beogradu. Za njega se udala 1921. godine.

Iz današnje perspektive odluka koju potom donosi deluje začuđujuće: nakon udaje, iako za nauku zainteresovana, nikada više nije imala zaposlenje. Nije ga ni tražila. „Zaposlenoj ženi malo se plaćalo. Zato sam se i posvetila domaćinstvu i samo pomagala mužu u radu“, govori ona iz Vukosava. Rodila je, potom, dva sina. Kraj lepog života, tokom kojeg su kroz kuću Tomića prolazili brojni članovi vlade, diplomate, profesori, akademici, došao je sa Drugim svetskim ratom. „Imovinu su im prvo uzurpirali Nemci, kao okupatori, pa potom i komunisti, nakon rata. Vremenom je vraćen deo, ali nikada u obimu kao pre rata. Svekra ubrzo nove vlasti odvođe u zatvor, kao i mnoge videne ljude. Iako je bio pušten na intervenciju jednog od Brozovih lekara, od posledica tamnovanja preminuo je 1947. Nakon njegove smrti pamtim da svekra nije nikad skinula crninu. I da se povukla. Imala sam utisak da je do kraja života tugovala za njim. Za život su, kad su ostali sami sa majkom, zarađivala njena dva sina, moj muž, tada jedva punoletan, i njegov brat. Sva kad je se setim, imale smo lep odnos, slagale smo se, dok sam ja imala posao i radila, ona je kuvala. Bila je tiha, dobra žena. Preminula je od moždanog udara“, zaključuje Olga Tomić.

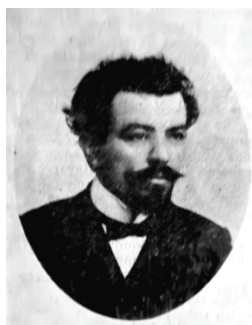
Mozaik Vukosavinog života sklapala sam ne samo uz pomoć kazivanja mojih sagovornika već i na osnovu dokumenata i fotografija koje se nalaze u njihovim domovima. Videla sam, tako, kod Petra Marjanovića, kompletno porodično stablo porodice, od praočeva pa do danas, koje je on sastavio. Usput je potvrdio deo priče koja se tiče Vukosave, a čiji je neposredni svedok bila njena snaja. „Vukosava je nezaobilazna. Nisam je zalost, upoznao, ali sam dosta slušao o njoj. I u porodici se o njoj često pričalo. Zaista je bio podvig doktorirati tada, još van zemlje, pa još kad je žena u pitanju“, kaže naš domaćin, dok listamo isečke iz starih „Politika“, koje on, takođe, brižljivo čuva. O Vukosavi je Politika pisala, i to iz pera kolege Momčila Pantelića, osamdesetih i devedesetih godina prošlog veka, ali nikad, do sada, nije, do detalja objavila njenu životnu priču.

DOKTOR NAUKA BEZ NOGE S KARADORĐEVOM ZVEZDOM

Piše: Branko Pejović

Srpska vojska gonjena udruženim okupatorskim snagama, željnim njene konačne propasti, s kraja tragične 1915. jedva je izmakla u surove albanske gudure. Područje Kosova i Metohije zauzeli su Austrijanci. Negde u Peći, nemoćan da bez jedne noge brzo odstupa sa saborcima, neprijatelju je u ruke pao srpski ratnik dr Miloš Perović. Pisac, filozof, intelektualac, patriota oventčan Karadorđevom zvezdom. Pred svoje dugo putovanje zarobljeničkim transportom, gledao je zarobljeni Miloš u Peći i Mitrovici kakva se zla tu čine srpskom narodu, pa je sve to kasnije pretočio u zapis.

„Arnauti su pljačkali i ubijali po celom kraju, pa i po varošima, a Austrijanci nisu hteli da im stanu na put. Prvog dana po dolasku Austrijanaca u Peć zapaljena je najveća, neobično dobro sortirana radnja jednog srpskog prvaka iz Peći. Gomile Arnauta su sa oružjem napadale na bolnicu gde sam ležao, prilikom evakuacije za Mitrovicu na više mesta vidao sam nauružane Arnoute u društvu sa austrijskim oficirima. U mitrovičkoj bolnici saznao sam za mnoga nasilja koja su Arnauti vršili i na dva meseca posle dolaska Austrijanaca. Čak i u januaru ležali su u Ibru leševi dvojice naših popova, koje nije smeo niko izvaditi i sahraniti. Arnauti su napadali i na kuću prote Anđelka, poznatog našeg nacionalnog radnika još za vreme Turaka, učitelju muzike iz Skoplja Peri Iliću skinuli su nasred ulice zimski kaput. Ali gore nego Arnauti satirali su naš živalj na Kosovu i Metohiji Austrijanci. Svakog dana su u Mitrovicu doterivane gomile seljaka i seljanki, koji su zatvarani“, piše Perović i ocenjuje: „Moje je čvrsto uverenje da su Austrijanci radili na istrebljenju srpskog življa u tom kraju. Na to su ih pobuđivale nesumnjivo pre svega političke tendencije. Arnauti su javno govorili kako će im Austrijanci ostaviti slobodnu Albaniju, koja će obuhvatiti i Kosovo. Tu tendenciju pokazuje i stalno savetovanje austrij-

skog generala u Mitrovici sa arnautskim prvacima Hasan begom i drugima, tu tendenciju naposljetku pokazuje i otvaranje arnautskih škola u Mitrovici i Vučitrnu...“

No napačeni srpski narod, uprkos stradanjima, nije postajao. „Politički moral u narodu neobično je jak. Većina muškog i ženskog sveta sa kojim sam dolazio u dodir nije ni najmanje u to vreme bila klonula duhom. Skoro svako je bio siguran u našu krajnju pobjedu.“

Tako je u svojim ratnim dnevnicima pisao Miloš Perović, rođen 1874. godine u Užicu, gde je završio osnovnu školu i gimnaziju. Potom Filozofski fakultet u Lajpcigu, a doktorsku tezu o pedagoškim pogledima Dositeja Obradovića odbranio je u Cirihiu 1906. godine. Službovao je kao predavač filozofije i nemačkog u Užicu, bio suplent čačanske gimnazije, pa profesor u srpskim gimnazijama u Skoplju i Solunu. Bavio se književnim radom, objavio dve knjige pesama, dramu „Karadorđev“ i jednu komediju. U arhivskom fondu Miloša Perovića, ustanovljenom u Insterijskom arhivu u Užicu, nalaze se, uz ostalo, i četiri njegovova dnevnika koje je vodio u periodu od 1900. do 1917. godine.

Sa dužnosti profesora sropske gimnazije među prvima je dobrovoljno otišao u Prvi balkanski rat, a u drugom je odlikovan srebrnom medaljom za hrabrost. Sledeći svoja uverenja, dr Perović je među prvim dobrovoljcima stupio i u Veliki rat, postavši komandir druge čete IV pešadijskog puka drugog poziva. U borbama oktobra 1914. ranjen je u nogu i prebačen u bolnicu u Valjevo, a potom i u Kragujevac, gde mu je noga amputirana. Juna 1915. odlikovan je Karadorđevom zvezdom. Kao težak ranjenik nije se mogao povlačiti sa srpskom vojskom, pa je novembra 1915. zarobljen u Peći. Prešao je u zarobljeničkom transportu dug put od Mitrovice preko Temišvara do Mauthausena, gde je novembra 1916. sa zarobljenim oficirima invalidima razmenjen i dospao do Koma u Italiji, u slobodu. Umro je u Parizu, 15. aprila 1918. godine, ne dočekavši pobjedu svoje Srbije. Prvo je sahranjen na pariskom groblju, a dve decenije kasnije njegovi ostaci premešteni su u Tije kod Pariza. Dnevnici i pisma svedoče o Perovićevom visokom moralu: nije se žalio na telesne bolove, već brinuo o ženi i četvoro dece, o ratom izmučenom narodu za koji ništa nije mogao da učini.

VELIKI ŠTRAJK

● Protest koji je promenio Srbiju ● Somborci godinu dana u štrajku ● Mladenović - prvi ministar koji je protiv sebe ujedinio sve prosvetare ● Todorović ni kriv ni dužan, a postao - ministar ● Vreme kad je Sv. Sava bio Rastko Nemanjić ● Nezavisni izbačeni iz pregovora samostalni potpisali obećanja ● Banovićev sporazum besčašća ● Velika prevara i na kraju

(Nastavak sa str. 1)

„Da vidite kako ću da ih razbijem“
(načelnica Tomić)
„Istrpite još malo“
(ministar Mladenović)
„Očistite nastavnike mrgude“
(ministar Todorović)

Piše: prof. Hadži Zdravko M. Kovač
ravangradski učitelj u penziji
i učesnik Velikog štrajka

Nakon školske 1995/96. godine - godine nekoliko manje-više uspešnih štrajkova, i nakon višemesečnih priprema i organizovanja alternativne sindikalne scene (uz „državni“ – samostalni sindikat i sindikat „Nezavisnost“, pojavivše se i Sindikat prosvetnih radnika Vojvodine (Nezavisni), kao objedinjena organizacija sindikata prosvetnih radnika osnovnih škola u Vojvodini i sindikata prosvetnih radnika srednjih škola u Vojvodini) koji je organizovao i počeo prvi, nažalost i poslednji (svi kasniji štrajkovi nisu bili obustave već se štrajkovalo sa minimumom rada, prim. HZMK) jedini Veliki štrajk u srpskom obrazovanju.

Elem, u sredu 15. januara te 1997. godine sve osnovne i srednje škole u Somboru i okolini (njih 28 ukupno), članice tek osnovanog (Nezavisnog) sindikata prosvetnih radnika Vojvodine, prve u Srbiji stupaju u generalni štrajk, sa potpunom obustavom nastave u kojem istrajavaju potpuno same dve pune nedelje (u to vreme u srpskim kućama znanja još uvek je trajao tzv. klizni zimski školski raspust (u tri različita termina, prim. HZMK) i pored nečuvenih pritiskava, sa svih nivoa vlasti i drugih državnih službi i organa uz medijsku blokadu državnih medija i sredstava informisanja, dok se štrajk nije zahuktao i u drugim sredinama Srbije.

Još na osnivačkoj Skupštini Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine za opštinu Sombor, 12. decembra prošle godine, moglo se naslutiti da drugo polugodište neće početi onako kako su prosvetne vlasti u Beogradu naložile. Konsolidovanjem svojih redova, „slobodni strelci“, jedinstveni i principijelni, ne odustajući od svojih zahteva, još tada su jasno i glasno poručili: „Računajte s nama. Mi smo izuzetno jaka intelektualna snaga, kojom više niko neće manipulirati...“

Sednici Izvršnog odbora Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika opštine Sombor, prethodila je sednica istog tela i istog sindikata na pokrajinskom nivou, u Novom Sadu. Zahtevi su istovetni i jednoglasno su ih podržali svi prosvetari koji su pristupili ovom sindikatu.

Zaposleni u školama traže isplatu svih zaostalih zarada (u većini škola u tom momentu nije isplaćen ni drugi deo novembarskih primanja, prim. HZMK). Sama Vlada Republike Srbije u dosadašnjim pregovorima čvrsto je obećala (i garantovala) da će zarade u školama biti isplaćivanje do 20. u tekućem i 5. u narednom mesecu (odredba iz tada važećeg PKU, prim HZMK).

Prema podacima kojima raspolaže Nezavisni sindikat, imajući u vidu kvalifikacionu strukturu, plate zaposlenih u školstvu zaostaju za oko 80 odsto, a osnovna cena rada u prosveti, i pored svih obećanja republičkih vlasti, nije korigovana u protekla tri-četiri meseca, ili je to činjeno u promilima.

Starijeg datuma je i zahtev u hitnim izmenama zakona o osnovnoj i srednjoj školi, posebno onih članova kojima bi se i prosvetnim radnicima omogućio „pravi“ štrajk, a ne, kao do sada, samo uz obezbeđivanje minimuma procesa rada (čitaj: čas-

sovi od 30 minuta, pa su u svim dosadašnjim pokušajima zaposlenih u školama istovremeno držali nastavu i štrajkovali).

Ovim, rekosmo, zahtevima identičnim zahtevima Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine,

Somborci su pridodali još jedan: neopozivu ostavku načelnice Ministarstva prosvete - odeljenja u Somboru, Božane Tomić, zbog, u najkraćem, neko-

„Čeranje“... do kraja!

„Čerali smo se do sada, a čeraćemo se i dalje... na duhoviti i ironičan način obratio se kolegama na proširenoj sednici Izvršnog odbora Nezavisnog sindikata predsednik profesor Zdravko Kovač. „Zbog katastrofalnog, mizernog položaja zaposlenih u školama, koji se i dalje pogoršava, kao i zbog drakonskog novog Zakona o radnim odnosima (koji direktorima daje gotovo neograničena ovlašćenja) prekidamo rad. Jesmo prvi, ali očekujemo da će nam se i u drugim sredinama širom Republike pridružiti kolege, koje su, zbog kliznog raspusta, još uvek na odmoru.“

Opštinskoj vladi prosvetni radnici su se takođe obratili sa nekoliko zahteva. Na prvom mestu traže urgentnu finansijsku pomoć za sve zaposlene u školama. Nezavisni sindikat je beskućnik, i da se sednice više ne bi održavale pod vedrim nebom, prosvetni radnici očekuju da će im opštinska vlada pomoći u rešavanju i ovog, za dalji rad Sindikata i te kako važnog pitanja.

(Somborske novine, 17.01.1997)

reknog stava prema prosvetnim radnicima od majskih zblivanja u somborskim srednjim i osnovnim školama do današnjih dana.

Naime, ovaj Odžački kadar SPS na radu u

TELEGRAM – PODRŠKA UČESNICIMA STUDENTSKOG POKRETA 1996/97. UČIMO OD VAS

Neizmerno smo ponosni što su naši učenici, a sada studenti svih univerziteta u Srbiji ustala u odbranu građanskih prava i poštovanja zakona, koji su u ovom postizbornom periodu grubo povređeni nečuvenim prekrajanjem izbornih rezultata.

Ponosni smo što ne pristajete da živite u sistemu koji ne priznaje ni elementarna ljudska i građanska prava i slobode i što imate snage i hrabrosti da se borite za svoju budućnost. Nemojte postupati, sve progresivne snage opštine Sombor su uz nas, a mi, vaši učitelji, nastavnici i profesori u ovim trenucima učimo od vas.

SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA
VOJVODINE OPŠTINE SOMBOR

Somboru kasnije će postati poznata po zlu u redovima prosvetnih radnika između ostalog i po čuvenoj izjavi, izrečenoj u vreme Velikog štrajka, novinari- ma koje je pozvala da prisustvuju pregovorima sa somborskim štrajkačima rečima „Dodite, da vidite kako ću da ih razbijem“, a što joj somborski prosvetari nikad nisu oprostili. Naravno, ništa nije bilo od razbijanja štrajka ni štrajkača, a štrajk će se kasnije proširiti iz Sombora na Vojvodinu i celu Srbiju, a imenovanu načelnicu „oduvati“ sa mesta načelnice područne jedinice ministarstva školskog, kao i što će Veliki štrajk „oduvati“ ministra Ganeta Mladenovića, koji je uspeo, u onome što nije niti jedan Dositejev naslednik - da protiv sebe udruži sve prosvetare i sve nivoe obrazovanja (od predškolaca do univerzitetskog).

Somborski prosvetari će skupštinom u decembru 1996. godine i konsolidacijom u štrajku 1997. godine zaokružiti tranziciju opštinske organizacije sindikata i nastaviti svoj, novi put i postati gotovo dvodecenijski lideri u obrazovnom sindikalnom pokretu u Vojvodini, ali i u Srbiji.

Podsećanja radi treba reći i da je prethodna 1995/96. godina u Somboru okončana tzv „majskim štrajkom“, u kome su štrajkači izboksovali da tadašnji načelnik Zapadno-bačkog upravnog okruga Mile Đapić (iako je Okrug institucija bez sopstvenog budžeta, prim HZMK) isplati svim zaposlenima po 350,00 dinara na ime „toplog obroka“, dakle sa kakvim takvim uspehom, a i da je sledeća 1996/97. školska godina počela 02. 09. 10096. godine štrajkom u Somboru. Prethodno je 29. 08. 1996. godine štrajkački odbor Inicijativnog odbora Sindikata prosvetnih radnika Vojvodine opštine Sombor (Zdravko Kovač, Milan Aleksić, Anita Beretić, ...) doneo odluku o štrajku. Od škola iz sindikata „Nezavisnost“ jedino je tog septembra 3 dana štrajkovala OŠ „I. G. Kovačić“ iz Beograda (škola lidera Nezavisnosti Aleksandra Dukića, prim. HZMK). „Samostalci“ su po običaju opstruirali zajednički štrajk svih sindikata (uplatom avgustovske plate 28.09.1996. vlada je „presekla“ štrajk, odnosno dala alibi da ovaj sindikat, tada apsolutno najbrojniji, otkáže štrajk najavljen od strane Samostalnog sindikata za 01. oktobar te godine), a Nezavisnost je zabavljala javnost različitim performansima poput „Prvog sindikalnog opasuljivanja“ 21. 09.1996) tako da je (SPRV(Nezavisni)) 28. 09. 1996. konstatovao da je „prosveta opet izigrana“ i krenuo u pripreme za osnivačku skupštinu i drugačiju organizaciju ukupne sindikalne scene.

Značajno je i da je svo ovo vreme u više gradova Srbije trajao i građanski protest demokratske Srbije koji je počeo 17. novembra 1996. godine i koji je trajao 88. dana i studentski protest <https://www.youtube.com/watch?v=6h6mVFTYcsE> koji je počeo 22. novembra i bio još duži (trajao je ukupno 117. dana), kao i da je kulminacija nezadovoljstva počela sa početkom drugog polugodišta te školske 1996/97. odnosno kalendarske 1997. godine.

Velikom štrajkom, nezabeleženim i neponovljenim u Srbiji, je de facto i de jure prosveti, ali i drugim delatnostima suspendovano pravo na štrajk. NSPRV će primereno obeležiti 20-tu godišnjicu Velikog štrajka koji je nesumnjivo promenio našu zemlju. <https://www.youtube.com/watch?v=Y3tQRDN8L0>

I dok se ministar Gane Mladenović ponašao kao da je sve u najboljem redu, prosvetari mi nisu oprostili njegovu, sada već po zlu čuvenu, izjavu datu pred profesorima gimnazija Srbije „*trpeli ste mnogo - istrpite još malo*“, a koju je za istoriju sindikalizma i prosvetarskog besčašća zabeležila „*Naša borba*“ (22. decembra 1995. godine) i iskazali svoje

hronično nezadovoljstvo koje će kulminirati početkom drugog polugodišta te školske 1996/97. godine i dovesti do Velikog štrajka. Veliki štrajk je oduvao i ministra Mladenovića, a na "Dositejev tron" doveće Jovu Todorovića, ni krivog ni dužnog, a sve zbog toga što se slučajno našao na čelu kolone nezadovoljnih studenata koji su ga izvikali, a svemoćni Slobodan Milošević to protumačio kao da ga studenti podržavaju.

Druge nedelje štrajka protest se 21. januara proširio na još desetak gradova u Vojvodini, a nakon Savindana te godine i prve izdaje od strane „državnog sindikata“ (samostalnog, prim. HZMK) na pokrajinskom nivou (Gradski odbor „državnog sindikata“, iako i sam donosi odluku o štrajku, po-

čevši od 28.01.1997. godine, ipak 27.01.1997. putem emisije „Vojvodanska hronika“ TV Novi Sad obavještava decu da će škole raditi, mada se zna da je jedan deo škola već u štrajku) štrajk se nastavlja i u štrajku je oko 200 škola u Vojvodini (svaka druga, prim HZMK).

Štrajk je početkom drugog termina drugog polugodišta 21. i 22. januara 1997. godine krenuo i u Zrenjaninu i Apatinu, tako da ga beležimo još u desetak gradova u Vojvodini. Nastavlja se i širi - nakon skupa prosvetara u skupštini grada Novog Sada i akklamacijom donete odluke o stupanju u štrajk, 28. januara počeo je štrajk i u Novom Sada, a dan ranije počeo je štrajk i u Vršcu, pa je u štrajku bilo preko 200 škola u Vojvodini.

Somborci su tako bili malo rasterećeniji – više nisu bili sami-samcijati, ali su počeli pritisci na prosvetare i u drugim sredinama. Zbog pritiska i u Somboru štrajk je načet, kruni se – "ispala" je škola "Petar Kočić" Ridica, a iz Tekstilno-kožarske (danas SŠ "Sveti Sava") kolege bi da pređu na nastavu sa minimumom procesa rada od 30. minuta.

U Apatinu lokalna vlast "kupi" prosvetare – dobijaju prvi deo januarske plate, kredit od 1.200 dinara, 700 dinara regresa i 300 dinara za paketiće (poređenja radi prosečna plata bila je te godine u novembru 741,00 dinar, a u decembru (koji je inače "mesec sa najdebljim kovertama" - zbog bonusa i drugih nagrada, 843,00 dinara, prim HZMK).

Štrajkbreheri iz "državnog" (Samostalnog sindikata) i vlast nakon neuspešnih položaja da vrate profesore i dake u škole najavljuju za petak 31. januar 1997. godine u beogradskom Domu sindikata skup

svih škola, ne sluteći da će se na tom skupu pojaviti i nezvani gosti - alternativni sindikati i da će se sve promeniti. Vojvodani se organizuju da nezvani dođu na taj skup i da "potpale" štrajk i u Beogradu i ostatku Srbije, što će se i desiti.

Uoči Savindana (13-tog dan potpune obustave, prim. HZMK) te 1997. godine nije uspeo ni naum prosvetnih i svetovnih vlasti da somborske prosvetare vrate (na kvarno, prim. HZMK) u škole, da "u školama obeleže školsku slavu", već je Štrajkački odbor pozvao decu, kolege i roditelje da Savindan obeleže u hramovima SPC. I bio je to najlepši Savindan, obeležen učešćem đaka, kolega i sveštenstva na tradicionalan način (alibi će biti i deo dopisa ministarstva, a u kome se kaže da „verski obredi vezani za proslavu Dana svetog Save, kao i svi drugi verski obredi treba da se obavljaju u hramovima – crkvama, što je u duhu sa tradicijom Srpske pravoslavne crkve“, prim HZMK). Kasnije će isti oni koju su pružali otpor i ovakvim, u srpskoj tradiciji, odomaćenim datumima biti najagilniji u klerikalizaciji kuća znanja, a sindikat koji se zalagao i za povratak veronauke i koji je vratio i obeležavanje prosvetarske esnafske slave – Sabora srpskih učitelja i svetitelja, skrajnut i zaboravljen kao pokretač svih tih akcija.

Stoga, ako vas interesuje na sajtu NSPRV možete pročitati tadašnje uputstvo Ministarstva prosvete vezano za obeležavanje dana Sv. Save, gde pomoćnik ministra Vojislav Braunović sugeriše obeležavanje Savindana sa naglaskom na svetovnu misiju i lik Rastka Nemanjića, a ne za duhovnu misiju Svetog Save, gde sugeriše najblaže rečeno udržanost. Bilo kako bilo tradicija je vraćena, a štrajk sa potpunom obustavom se nastavio u svim somborskim školama i školama u okolini, i to sve dok nije počeo Veliki štrajk u celoj zemlji.

Taj ponedeljak, 27. januara 1997. godine bio je i 13. dan potpune obustave nastave u somborskim školama, odnosno 11. radni dan, bez đaka i profesora u somborskim kućama znanja, čime su ravangradski nastavnici pokazali da ih ni pretnje otkazom ne mogu vratiti za katedre, kao ni đake u skamije. Na kraju krajeva svi su tada već i bili sa bar dvostrukim otkazom (jer više pet dana nisu došli na posao, prim. HZMK), ali tada nije bilo straha ni kolebanja i to je bilo ono što će se prepoznati najpre u Novom Sadu, a potom i u Beogradu i protest će se, sa datumima planiranim za početak II polugodišta, proširiti na celu prosvetarsku Srbiju.

Beležimo i da su pojedine kolege čak i u subotu na kućnu adresu dobijale i telegrame od svojih direktora, da se u ponedeljak pojave u školama, ali to je samo pojačalo revolt štrajkača i naravno nikog nije pokolebalo.

U Beogradu u Domu sindikata poslednjeg dana tog januara – u petak, 31.01. 1997. godine je održan Zbor predstavnika sindikata škola i svih prosvetnih radnika iz Srbije, koji je trebao da okonča štrajk u ekspanziji. Međutim, nakon obraćanja okupljenim prosvetarima od strane potpredsednika

Sindikata prosvetnih radnika Vojvodine Zdravka Kovača, i nakon što je izviđano i salu napustilo rukovodstvo samostalnog sindikata i predstavnicu Vlade Srbije, uz podršku svih prisutnih akklamacijom doneta je odluka o generalnom štrajku na teritoriji čitave Srbije, usvojeni su zajednički zahtevi i oformljen je zajednički pregovarački tim sastavljen od predstavnika „državnog“ i alternativnih sindikata („Nezavisnost“ i SPRV) kao i sindikata u nastajanju (Inicijativnih odbora Foruma i asocijacije Pančeva i Kovina, prim

HZMK). I ništa više neće biti kao pre. U strahu od potpunog gubitka članova RO Sindikata obrazovanja, nauke, kulture i umetnosti ("samostalnog" ili "državnog", prim. HZMK) Srbije donosi Odluku (od 31.01.1997. godin) o stupanju u štrajk sa početkom u ponedeljak 3. februara te godine, i upućuje ju Ministarstvu prosvete, kao i zahtevu ovog sindikata. I tako su alternativci uspeali u međusindikalom sukobu - Sindikat obrazovanja, nauke, kulture i umetnosti Srbije ovu odluku je doneo, doduše, nevoljno i pod pritiskom ostala dva sindikata (SPRV i Nezavisnost) koja su ranije pozvala svoje članove i sve zaposlene u generalni štrajk, a još više ceneći da bi u protivnom mogli ostati bez velikog dela članstva i činjenice da su i bez poziva njihovih članovi spontano krenuli u štrajk.

Elem, nakon beogradskog zbora svih prosvetnih radnika, održanog u petak 31.01.1997. godine, usledio je buran vikend u kome su alternativni sindikati pokušavali materijalizovati rezultat sa tog skupa, a Samostalni sindikat održati status kvo, s tim da su u subotu kolege iz „Nezavisnosti“ imale neki svoj nastup u kome je predsednica tog sindikata Jelena Hristodulo pripisala ovom sindikatu zasluge za to što će se u pregovaračkom timu po prvi put naći i drugi sindikati.

Ovo su oštro kritikovali članovi Izvršnog odbora SPRV na sastanku održanom u nedelju, 02. februara te nakon sastanka Izvršnog odbora obratili se javnosti saopštenjem u kome navode da je upravo najzaslužniji za otpočinjanje Velikog štrajka SPRV, odnosno njegov Opštinski odbor iz Sombora koji je sam štrajkovao dve nedelje sa potpunom obustavom rada, dok se u štrajk nisu uključile i škole u Vojvodini, a zatim i u Beogradu i u centralnoj Srbiji, iako je državni sindikat sve činio da do štrajka ne dođe.

Treba napomenuti da je ipak većina škola bila u sastavu Samostalnog sindikata, a da su SPRV i Nezavisnost bili podjednake snage i da, zajedno sa drugim sindikatima u nastajanju, nisu imali više od

5-8% od ukupnog broja škola. Ipak, ono što se desilo na skupu u Domu sindikata promenilo je, definitivno, sindikalnu scenu zauvek – Samostalni sindikat izgubiće reprezentativnost (tada je to bila većina, prim. HZMK), a alternativni sindikati postaće reprezentativni i podeliće tarifni (pregovarački) suverenitet sa državnim sindikatom.

Na pomenutom sastanku Izvršnog odbora SPRV odlučeno je da se demanti nastupa i aktivnosti Jelene Hristodulo objave u štampi, da se insistira na na-

stavku generalnog štrajka i uključenju u štrajk onih škola koje to još nisu bile do tada (u to vreme u štrajku je bilo oko 240 škola u Vojvodini i oko 750 u Republici Srbiji, s tim da će se narednih dana štrajk proširiti na preko 1.700 škola u Republici, čime će i dobiti ime i ostati upamćen kao Veliki štrajk), da predstavnici SPRV u pregovaračkom timu budu Zdravko Kovač iz Sombora i kao zamena Radovan Pavlović iz Vršca i da Pregovarački tim mora biti sastavljen od predstavnika svih sindikata koji su se to dogovorili u petak, 31. januara, nakon završenog zбора u Domu sindikata, da štrajk može prekinuti jedino zajednički štrajkački odbor, da sindikati neće pristati na nadoknađivanje izgubljenog gradiva, već će tražiti da se nastavni planovi i programi za tu godinu redukuju, da Vlada da garan-

ZAHTEVI SINDIKATA

1. Da se izmire dugovanja za decembar i januar, rok odmah.
2. Predloženo je da cena rada bude 70% od prosečno isplaćene zarade u privredi Republike Srbije za prethodni mesec, počev od 1.12.96. pa nadalje. Da se odmah ispoštuje dinamika isplate zarada zaposlenima u ovim delatnostima, a prema odredbama posebnih kolektivnih ugovora, tako da se akontacija isplaćuje 20-og u mesecu za tekući mesec, a konačna isplata do 5-og u narednom mesecu za prethodni mesec. Do ispunjenja ovih zahteva radnici u ovim delatnostima neće prekinuti obustavu rada, i ukoliko se i ubuduće ne bude poštovala dinamika isplate, radnici u ovim delatnostima će obustaviti rad narednog dana po isteku obaveze isplate ovih zarada.
3. Da Skupština Republike Srbije izvrši izmene Zakona o osnovnoj i Zakona o srednjoj školi (predlog u prilogu)
4. Stavljanje van snage Zakona o radnim odnosima i
5. Da zaposleni koji učestvuju u obustavi rada ne snose nikakve sankcije jer ni sama Vlada ne poštuje Zakone i kolektivne ugovore“.

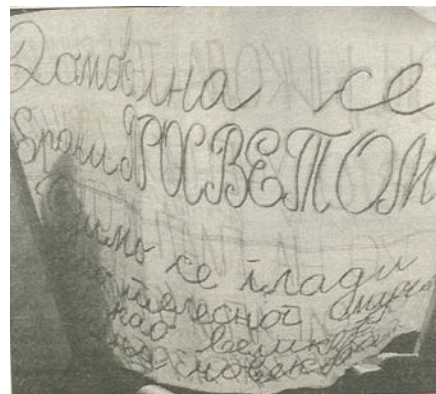
„samostalno“ sindikata (ROSS)) u sedištu toga sindikata.

Nakon toga 5. februara pregovarački tim je primio potpredsednik Vlade Republike Srbije Slobodan Radulović. Sastanak je počeo sa malim zakašnjenjem u 13.20 časova u zdanju Vlade Srbije u Nemanjinoj 11 u sali na 4. spratu. Govorili su potpredsednik Slobodan Radulović, predsednik SSSS Tomislav Banović, koji je prozvao Jagoša Bulatovića zbog ulaska u štrajk, ministar prosvete Gane Mladenović, ministar Milivoje Stamatović, zamenik ministra finansija Đurađ Novaković, Zdravko Kovač (NS-PRV), Aleksandar Đukić (Nezavisnost), Gordana Petrović (Inicijativni odbor beogradskih škola), Dragan Karajović (ROSS), Jagoš Bulatović (ROSS), Milorad Mijatović (ROSS), Jovo Gavrić (ROSS), Zorica Milošević (Asocijacija Pančeva i Kovina), Stanislav Steviljević (ROSS). Sastanak je završio bez konkretnog rezultata, sa dogovorom da se pregovori nastave, a Sindikati su toga dana u 16.00 časova održali sastanak i izdali zajedničko saopštenje za medije i javnost. Štrajk se naravno nastavio u punom kapacitetu.

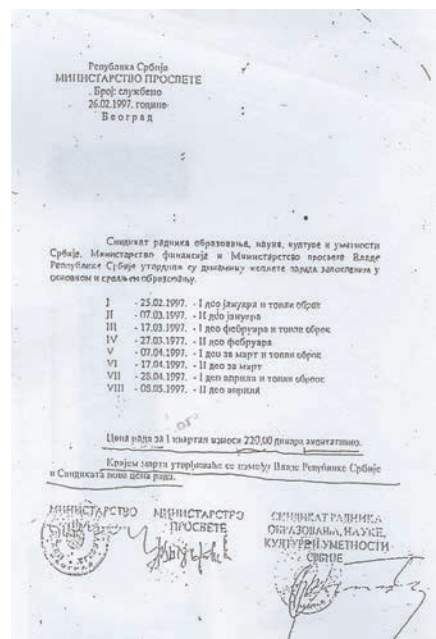
Toga 5. februara pregovarački tim prosvetara je pred Vladu izašao sa sledećim zajedničkim zahtevima, od čega je glavni bio da najniža cena rada bude 70% zarade isplaćene u privredi RS za prethodni mesec, da se izmire dugovanja i poštuje dinamika isplata. Nakon neuspešnih prvih pregovora i dogovora da će se pregovaranje ipak nastaviti nastavljen je i štrajk i to u punom kapacitetu. Sve ovo (uz građanski i studentski protest) nateraće Vladu da nastavi pregovore i sa onima sindikatima koje nije želela da vidi za pregovaračkim stolom.

Međutim, „ispod stola“ nastavljeni su pregovori sa vrhom „državnog sindikata“ da se na toj liniji nađe rešenje za okončanje štrajka, pošto Sindikat obrazovanja (samostalni) i njegov ROS nisu smeli da prihvati ništa što ne bi podržali i alternativni sindikati, jer je nezadovoljstvo članstva i struke pretilo da ovaj do tada većinski sindikat ostavi postupno bez članstva.

Nakon neuspešnih prvih pregovora i dogovora da će se pregovaranje nastaviti, nastavljen je i štrajk. Pregovori zakazani za četvrtak 6. februara su otkazani („zbog zauzetosti ministara“), a pregovarački je primljen sutradan - u petak 07.02.1997. godine. Vlada je tom prilikom ponudila da zaradu za decembar isplati u

periodu od 17.02. do 22.02.1997. godine i to po staroj ceni rada od 220.00 dinara. Ovakva ponuda je ocenjena kao uvredljiva i krajnje neozbiljna, pa ne

čuđi što je izazvala je dodatni gnev prosvetnih radnika. Međutim i dalje je postojala opcija nastavka pregovora, a iz Vlade su se obavljali da u ponedeljak 10. februara obavestiti sindikate o nastavku pregovora. U 16,00 održana je i konferencija za medije, a pregovarački tim se oglasio saopštenjem. Dogovoreno je i svakodnevno sastajanje pregovaračkog tima i zakazana konferencija za štampu u ponedeljak 10. februara.

Jagoš Bulatović, predsednik RO SONKU-a, kao i društvo iz samostalnog sindikata su svo vreme „sedeli na dve stolice“ - kao bili smo jedan tim, a u stvarnosti su svo vreme pokušavali da nas izbace iz pregovaračkog procesa. Otud i stalna priča o pregovaračkom pravu (tarifnom suverenitetu) i brojnosti predstavnika sindikata u samom pregovaračkom timu. Taj vikend su sindikati iskoristili da bi motivisali prosvetare da ostanu uporni u štrajku (svaki ponedeljak je bio kritičan dan, zbog raznoraznih pritisaka, do davanja otkaza i dr.).

Što se tiče štampe i medija oni su u to vreme (uostalom, kao i danas, prim. HZMK), takođe bili nekritički naklonjeni „državnom sindikatu“, dok je nezavisnim sindikatima ostalo malo lokalnih medija (naročito radio i TV stanica) u tek stvorenoj Zajednici slobodnih gradova, i ponekad deo prostora u Dnevnom i Nedeljnom telegrafu, Blicu, „plavoj“ Borbi. I to je bilo gotovo sve. Međutim, ni medijska blokada neće sprečiti nezadovoljstvo prosvetara.

Za vikend su „ispod stola“ nastavljeni pregovori Vlade sa vrhom „državnog sindikata“, a taj vikend su sindikati iskoristili da bi motivisali prosvetare da ostanu uporni u štrajku (svaki ponedeljak je bio kritičan dan, zbog raznoraznih pritisaka, koji su išli i

cije da će ono o čemu se dogovori i poštovati (tim pre što je Vlada, kao što smo već do sad pisali bila pred rekonstrukcijom i bilo je izvesno da će jedan broj ministara, a među njima i Gane Mladenović, ministar školski, biti promenjeni)... Već sutradan usledeće pregovori i usklađivanje stavova između sindikata, formiranje Pregovaračkog tima, formiranje zajedničkih zahteva i uskoro novi protesti i nastavak Velikog štrajka.

U ponedeljak 3. februara u skladu sa odlukom „državnog sindikata“ počeo je štrajk i ovog granskog sindikata i narednih dana štrajk će se proširiti na preko 1.700 škola u Republici (u jednom momentu gotovo sve škole su bile u štrajku - cca 1.800 škola) čime će i ostati upamćen kao Veliki štrajk). Toga dana održan je i prvi sastanak svih sindikata na kome je dogovoreno da se 4. februara 1997. godine potpiše Sporazum o zajedničkom nastupu prema Vladi Srbije. Sastanak pregovaračkog tima i dogovor oko zahteva i sastava pregovaračkog tima nastavljen je sastancima u sedištu Nezavisnosti 4. februara (nije prisustvovao Jagoš Bulatović, koji je toga dana u 13.00 časova (opet sam, prim HZMK) držao konferenciju za štampu) i 5. februara sa (Republičkom odborom

do davanja otkaza i sl.). Između ostalog nezavisni sindikati su 10.02.1997. preporučili članstvu i ulične proteste koji će početi u mnogim mestima dan kasnije u utorak 11.02.1997. Obustava je nastavljena, ali i pritisci na štrajkače, kojima su svakodnevno stizale poruke podrške studenata, lokalnih samouprava, roditelja i đaka, kao i drugih esnafa koji su bili u protestima ili pripremama za njih.

Štrajkačima su svakodnevno stizale poruke podrške studenata, lokalnih samouprava slobodnih gradova, roditelja i đaka, kao i drugih esnafa koji su bili u protestima ili pripremama za njih. Kolege sa Voždovca rečeno je, na sednici GO SONKU za Beograd održanoj 11. februara, na kojoj su prisustvovali i članovi zajedničkog pregovaračkog tima, su predložile da i protestima pomognu pregovarački tim „da se krene sa mrtve tačke“. Usvojeni su i predlozi: da „škole ostaju u obustavi do ispunjenja zahteva“, da se organizuje protestni skup ispred Vlade, da se uključe roditelje (saveti roditelja), ... Protesti su se proširili i na kolebljive sredine (gotovo nije bilo grada bez protesta prosvetara, prim.HZMK).

Pregovori su nastavljani 13. februara, sa rekonstruisanom Vladom Republike Srbije, sa novim i starim ministrima, ali sa nepromenjenim rezultatom. U taj četvrtak 13. februara pregovorima u Vladi prisustvovao je i novi ministar školski prof. dr Jovo Todorović. Pregovarački tim ovaj put vodio je lično stari-novi premijer Mirko Marjanović, a tim Vlade pojačao je i Dragan Tomić („Simp“, prim. HZMK) ministar bez portfelja. Kako je u obustavi bilo preko 90% svih prosvetara tadašnji gospodar Srbije Slobodan Milošević je „na crtu“ pobunjenim prosvetarima stavio svoj najjači tim ili kako je konstatovao i sam Marjanović na tim pregovorima „Vlada od ove nema jaču ekipu“. Nažalost, ponudeno su sindikati opet sa pravom odbili iako je predsednik Veća SSSS Tomislav Banović (i ovaj put za okruglim stolom, iako nije član pregovaračkog tima sindikata prosvete, prim. HZMK) svo vreme vršio pritisak da se postigne sporazum i protesti okončaju.

Pregovori su nastavljani i sutradan – u petak 14. februara. Ovaj put predsedava potpredsednik Vlade (zadužen za društvene delatnosti, prim. HZMK) Slobodan Radulović. U timu su i dalje Milivoje Stamatović, ministar za rad, boračka i socijalna pitanja (zamenio dr Jovana Radića, prim HZMK) i Đurađ Novaković, zamenik ministra finansija (umesto Dušana Vlatkovića, novi ministar je postao Borislav Milačić, prim. HZMK), prof. dr Jovo Todorović, novoimeni ministar prosvete i novo lice prof. dr Milutin Stojković, nedavno potpredsednik Vlade.

Za razliku od prethodnih pregovora i nadmenog stava potpredsednika Radulovića („pregovori mogu i da propadnu“) i odbijanja svega što su sindikati predložili ovaj put Radulović predlaže „da napravimo neke pomake, da problem počnemo da rešavamo i da danas ili sutra potpišemo“. Po prvi put na stolu su bile svakojake računice. Sindikati su tvrdili jedno, ministri drugo i rešenje opet nije nađeno. Ministar Todorović je napustio pregovore da bi prisustvovao razgovoru sa dekanima „kako da vrate studente koji protestuju“. U toku dana pregovorima je prisustvovao i premijer Marjanović, koji nas je obavestio da za sve što Vlada nudi ima i saglasnost predsednika Miloševića i koji je svim silama bio da se sporazum postigne još tog dana, kako bi od ponedeljka 17. februara nastava bila normalizovana. Korištene su metode toplo-hladno, malo glade (hvale nas, razumeju, niko u protestu neće trpeti posledice,... prim HZMK), malo prete, ali bez rezultata. Sindikati traže konsultacije sa svojim centralama i pristaju da se sutra - u subotu 15. februara

nastave pregovori. Tog petka 14.02.1997. godine dešava se još jedno „izmicanje stolice“ kolegama iz drugih sindikata od strane „državnog“ sindikata koji na osnovu lažnog saopštenja u ime pregovaračkog tima traže izjašnjanje članstva SONKU o ponudi predsednika Vlade Mirka Marjanovića. No, ni tu nije kraj udurmama samostalaca - one će uslediti već sutradan, odnosno tog vikenda koji je počeo u subotu 15. februara.

Elem, u tu subotu 15.02.1997. godine u 16 časova u Vladi Srbije nastavljani su pregovori u otprilike uhodanim sastavima pregovaračkih timova. Novina je da je uz nezaobilaznog Tomislava Banovića ovaj put pregovorima prisustvovao i Dušan Vatović iz Veća SSSS. Popredsednik Vlade Slobodan Radulović nas je obavestio da je Vlada prihvatila Sporazum (delo vrha „samostalaca“ i Vlade Srbije, prim. HZMK). Usledilo je izjašnjanje sindikalne strane gde su se svi sindikati listom izjasnili da je za njih Sporazum neprihvatljiv.

Zestok je bio prof. dr Milutin Stojković: „Ovo su neozbiljni pregovori. Očekivao sam da ćemo ovo potpisati. Ova generacija to vam neće oprostiti. Ovo je klasičan način rušenja države i zloupotreba situacije. Mi smo sve zahteve ispunili osim da koeficijente povećamo 60%. Ne mislite dobro ovoj državi. Ovaj Sporazum je više od maksimuma“.

U sličnom tonu govorio je i ministar prosvete prof. dr Jovo Todorović, koji je takođe rekao da sindikalni „zahtevi ruše Srbiju“. Iako su sindikati odbili da protesti imaju političke konotacije, ta je ocena ponovljena više puta od predstavnika Vladinog tima, a ponuda za 30% većom cenom rada ocenjena kao maksimum. Ovo su sindikati glatko odbili. Samostalci su tražili neku kompromisnu formulu

kroz povećanje koeficijentata od 30% i povećanje cene rada za 10% čime bi se plata povećala za 43%, što nije bilo prihvatljivo za nezavisne sindikate, ali ni za Vladu.

Premijer Mirko Marjanović je bio decidan: „Ovo je apsolutno neprihvatljivo. To ne možemo dati, to je čista inflacija. 30% je principijelno – ne možete tražiti da se izjednači sa medicinarima, jer vam nisu isti uslovi i složenost rada. Nudimo istu osnovicu za sve od 242,00 dinara. Ako nećete da potpišete izaci ćemo u javnosti i sve objasniti ljudima. Krivica biće na vama. Novih pregovora neće biti“. Nakon toga premijer Marjanović ljutito traži da nezavisni sindikati napuste pregovore i da ostanu samo „samostalni“ i da potpišu. Vidljivo je besan: „Što ste mi doveli ove što zvižde“ (na ulici su svih dana pregovora bili brojni i dobro organizovani protesti prosvetnih radnika, prim. HZMK). (Obruća se „samostalcima“) „Vi imate ugovor sa Vladom, ostajete i vi ćete potpisati Sporazum“ decidan je Marjanović.

Epilog, ne samo da su predstavnici nezavisnih sindikata napustili salu, već su među prvima „vrata zaglavili“ Jagoš Bulatović, predsednik ROSS i njegov tim. Sa Marjanovićevom ekipom ostali su samo Banović i Vatović.

Predstavnici nezavisnih sindikata su se sa kolegama iz SONKU odnosno RO toga sindikata dogovorili da se nađu posle nedelje i dogovore šta ćemo dalje, a vrh SSSS će toga vikenda neovlašteno potpisati Sporazum i pozvati prosvetne radnike (u centralnom dnevniku RTV Beograd, prim. HZMK) da se od ponedeljka 17. februara vrate u škole i normalizuju nastavu. Umesto toga štrajk će potpuno eksplodirati i ništa više neće biti kao do tada. Haos u kućama znanja biće još veći, pritisci nedošljivi,

najblaže rečeno neljudski, a rešenje još dalje.

Na BK televiziji u ponedeljak 17. februara Jagoš Bulatović, koordinator pregovaračkog tima demantovao je vest o validnosti potpisanog Sporazuma Banović-Marjanović. Ovaj „sporazum“ odbacuju svi sindikati i asocijacije prosvetnih radnika. Kampaњу gušenja štrajka svojim informativnim nasiljem zdušno pomažu RTV Beograd i režimski mediji.

Mediji su bili prepuni tekstova o toj fazi Velikog štrajka, ali i nevidenoj sindikalnoj bruci i izdaji svih sindikalnih principa koja je nastala nakon „sporazuma Banović-Marjanović“, a što su osudili čak i sindikati društvenih delatnosti iz te sindikalne centrale. Što se tiče nezavisnih sindikata oni su svo vreme i upozoravali da će se to desiti, ali, ...

Sindikati prosvetnih radnika Vojvodine i drugi sindikati organizuju za 19. februar odlazak u Beograd na miting podrške pregovaračkom timu. U Beogradu ispred zgrade Vlade Srbije demonstrira više hiljada prosvetnih radnika iz Vojvodine sa kolegama iz Beograda. Vlada odbija pregovore.

U sredu 19. februara pred Vladom okupiće se oko 40.000 prosvetara (prorežimski mediji će brojku prepoloviti, prim HZMK) i htela, ne htela Marjanovićeva vlada će sutradan u četvrtak 20. februara ponovo morati da za pregovarački sto i da pregovara sa predstavnicima svih sindikata, a ne samo onih po njihovoj meri. Elem, Vlada nevoljno prima pregovarački tim svih sindikata, a u Vladinom timu su ovaj put: prvi put prof. dr Ratko Marković, potpredsednik Vlade, Dragan Tomić „Simp“, ministar bez portfelja, (ruski akademik, prim HZMK) prof. dr Milutin Stojković, potpredsednik Vlade, prof. dr Jovo Todorović, ministar prosvete i (da ne poverujete) Goran Milanković, sekretar kabineta predsednika Slobodana Miloševića.

Nažalost, posle pet časova pregovora Jagoš Bulatović doživljava infarkt. Pregovori se neuspešno završavaju. Dešava se još jedna nova izdaja od strane „državnog“ sindikata - nastalu situaciju koristi Dušan Vatović, sekretar koordinatora pregovaračkog tima Jagoša Bulatovića koji šalje svim školama falsifikovano saopštenje pregovaračkog tima na osnovu koga se traži preispitivanje odluke o štrajku. To dovodi do zabune među prosvetnim radnicima, a u jednom broju škola započinje svakodnevno preispitivanje odluke o obustavi nastave. Direktore škola svaki dan sazivaju načelnici okruga koji su takođe toga dana bili u Vladi gde se se dogovarali kako da okončaju milom ili silom štrajk. Načelnici okruga će potom davati direktorima konkretne instrukcije o načinima delovanja u cilju suzbijanja štrajka i po cenu smena direktora i otkaza štrajkačima.

U taj petak 21.02.1997. Vlada uključuje sva raspoloživa sredstva za zaustavljanje štrajka. Protivno odlukama štrajkačkih odbora direktori stavljaју obaveštenja na škole da će nastava početi od ponedeljka 24.02.1997. sazivaju sastanke i nastavnika veća subotom, pa čak i nedeljom. RTS satanizuje prosvetu i poziva decu u škole. Prve počinju da rade škole koje se rukovode informacijama iz „državnog“ sindikata. U mnogim školama dolazi do nesloge i razbijanja jedinstva kolektiva.

U subotu 22. februara u Novom Sadu sastaju se IO i ŠO SPRV. Na tom sastanku je konstatovano da se štrajk polako, ali sigurno kruni. Dilema je da li okončati štrajk i kako, s obzirom na je Vlada zauzela tvrd stav da ne može dati više od onoga prihvaćenog

SUTRA PLATA

u „Sporazumu Marjanović-Banović“ i da pritiska „državni sindikat“ da taj Sporazum prihvati, te da će oni to uraditi, ali da to ne izgleda da su nas prodali. Traži se minimum koji bi bio prihvatljiv da se štrajk okonča (30% veća cena rada, plus 30% veći koeficijenti). Deo IO iracionalno istrajava na odluci o štrajku iako se u nastavu vraćaju i škole iz samostalnih, ali i iz nezavisnih sindikata. Dešavaju se i prvi otkazi zbog učešća u štrajku, pa ŠO traži da se ti direktori sankcionišu. Osovina Sombor-Novi Sad-Vršac-Zrenjanin se drži, ali je pitanje koliko će još izdržati. Predlaže se štrajk bar još nedelju dana.

U nedelju 23. februara sastaje se i ŠO najupornijih i najduže u štrajku - škola u Somboru. Na tom sastanku je konstatovano da štrajk polako, ali sigurno ide kraju - škole u Bačkom Bregu i Kolutu su počele da rade, a nemaju ni podršku od strane roditelja. Deo ŠO istrajava na odluci o štrajku iako se u nastavu vraćaju i škole iz samostalnih, ali i iz nezavisnih sindikata, a zabunu je unela i odredba da svi koji posle 24. februara ostanu u štrajku ne podležu amnestiji iz Sporazuma. Pitanje je koliko će se još moći izdržati, a veliki broj škola predlaže da se pređe na štrajk sa minimumom procesa rada (časovi od 30. minuta). Javnost je podeljena, kao i podrška roditelja i medija. Predlaže se da se štrajk nastavi i posle „dana D“ (ponedeljak, 24.02.1997.) i da „odluka bude naša“. U skladu sa tim ŠO će u utorak 25. februara doneti odluku da se u sredu 26. februara počne sa radom nakon punih šest nedelja obustave.

U taj utorak 25.02.1997. godine desiče se još jedna - peta u nizu izdaja „državnog sindikata“. Dok je pregovarački tim na razgovorima u skupštini Grada Beograda kod prvih demokratskih vlasti (deo pregovaračkog tima je primio predsednik skupštine Milan Božić (SPO) sa saradnicima i sekretarom za obrazovanje, prim HZMK), deo tima sastavljen isključivo od članova „državnog sindikata“ odlazi u Vladu Srbije dogovora i naknadno sutradan 26. februara sa ministarstvom prosvete verifikuje sramni Banovićev sporazum potpisujući jedan papir bez ichega sigurnog, a punog obećanja, koja će Vlada pogaziti prilikom prvog obračuna plata. „Državni sindikat“ potom objavljuje dopis o prekidu štrajka sa potpisom Dušana Vatovića, sekretara Jagoša Bulatovića.

U sredu 26.02.1997. i sve škole u Somboru, nakon punih šest nedelja obustave, počinju da rade. Ali ni tu nije bio kraj...

Pokrajinski štrajkački odbor Sindikata prosvetnih radnika Vojvodine će u petak 28.02.1997 doneti odluku o nastavku štrajka, a školama koje su počele da rade nalaže se da preispitaju svoje odluke o prekidu štrajka zbog otkaza koji su uručeni dvojici kolega iz Srednje saobraćajne škole „Pinki“ iz Novog Sada.

Nakon što su otkazi dvojici kolega iz SŠ „Pinki“ su povučeni u ponedeljak 03.03.1997. među poslednjima u Srbiji, osnovne i srednje škole Novog Sada donose odluku o prekidu štrajka i početku nastave od 05.03.1997. godine. Jedan broj škola u Pančevu i Beogradu istrajavaju u štrajku još nekoliko dana.

Nešto kasnije 22.03.1997. godine zabeležimo i štrajk somborskih učenika, a 11.04.1997. je potpisan sporazum somborskih gimnazijalaca i njihovih profesora i direktorice škole da će subotom pohađati nastavu i nadoknaditi propušteno gradivo pod tri uslova: 1) da časovi traju 35 minuta, 2) da nema provere znanja (ocenjivanja) i 3) da svi učenici koji su 22.03. umesto u učionicama bili na ulici, zbog toga ne snose nikakve posledice. Sporazum je potpisalo više od 500 gimnazijalaca, predsednik Sindikata Jovan Vicaï, i direktorica škole Mira Lončarević.

Pošto Ministarstvo prosvete nije odgovorilo na predlog nadoknade propuštenog gradiva i izgubljenih časova, SPRV (Nezavisni) opštine Sombor 18.04.1997. donose Odluku da nema odrđivanja subotom i za vreme prolećnog raspusta (Osnovne i srednje škole somborske opštine su na vreme, do 05. marta, kad je bio poslednji rok, sačinile plan nadoknade. Ministarstvo prosvete i sporta na to uopšte nije reagovalo i Sindikat je odustao od plana nadoknade, motivisan idejom da se ne dozvoli neprimereno dodatno opterećivanje učenika, ili produžetak školske godine.pim. HZMK). Prema izjavi predsed-

nika IO SPRV (Nezavisnog) za Sombor, Zdravka Kovača, „Sindikat skida sa sebe svaku odgovornost za eventualni haos u školama ili izlaza dece na ulice“. Odlučeno je da će se gradivo nadoknaditi sažimanjem gradiva i inteziviranjem nastave.

U isto vreme prosvetne vlasti, u liku načelnice područne jedinice Ministarstva prosvete, Božane Tomić, tvrde da je plan nadoknade (prećutno) prihvaćen i da su škole u obavezi da izvrše nadoknadu. Epilog je da su i ovaj put učenici stali uz svoje profesore, što im, obzirom na motiv, ovaj put i nije bilo posebno teško.

Elem, tek nakon prolećnog raspusta od 26.04. - 05.05.1997. učenici su se ponovo našli u učionicama, pošto je okončan prolećni raspust, koji je po odluci SPRV (Nezavisni) opštine Sombor ostao „u komadu“ bez nadoknađivanja propuštenog gradiva i u skladu sa školskim kalendarom.

Izvršni odbor NSPRV odlučuje da u ponedeljak, 12.05.1997. organizuje jednodnevni štrajk. Odluka je doneta iz razloga što Ministarstvo prosvete i Vlada RS nisu ispoštovali dogovor o isplata za prosvetnim radnicima. Zaposleni prosveti nisu dobili primanja za april i mart i topli obrok, a nije dogovorena ni korekcija zarada.

Osnovne i srednje škole u Somboru potpuno će obustaviti nastavu 12.05.1997. i tako realizovati Odluku SPRV. Ministarstvo prosvete je dodatno zbunjivalo javnost izjavama da su tog 12.05.97. neke od škola „štrajkovale po zakonu“. Nažalost, škole u Apatinu, Odžacima i Kuli radile su redovno. Štrajku se pridružilo 8 škola iz Subotice. Izvršni odbor SPRV je uputio otvoreno pismo, odnosno upozorenje Vladi Republike Srbije i Ministarstvu prosvete u kome ih je najoštrije upozorio „da su kršenjem ugovora koji su sami predložili i potpisali sa „državnim“ sindikatom i drastičnim kašnjenjem zarada, bahatim odnosom prema prosveti i neistinitim izjavama u sredstvima javnog informisanja izazvali ogorčenje prosvetnih radnika, koje se manifestovalo štrajkom od 12. maja.

IO SPRV (Nezavisni) opštine Sombor sastaje se 13.05.1997. i doneti odluku da prosvetni radnici ponovo stupe u štrajk, ali uz minimum procesa rada. IO je tražio od svih političkih stranaka da se izjasne o tome kako vide rešavanje stanja u prosveti. Planirano je da štrajk traje do 06. juna, a da ukoliko do tada Vlada RS ne ispuni svoje obaveze, Sindikat će organizovati potpunu obustavu nastave.

I tako će od 19.05.1997. do kraja školske godine u somborskim školama trajati štrajk sa minimumom procesa rada (časovi od 30 minuta)

IO SPRV opštine Sombor doneće 03.06.1997. Odluku da škole i dalje ostanu u zakonskom obliku štrajka i da nastavna godina bude privedena kraju sa minimumom procesa rada. Ostale aktivnosti; upisi, podela dačkih knjižica i svedočanstava, koordinirane će se sa sindikatima iz drugih sredina.

I tako je 20.06. te 1997. godine, Godina štrajka i u Somboru okončana, ali kako problemi nisu bili rešeni, sve se opet nastavilo sa početkom nove školske godine.

Država opet nadmudrila prosvetu?*

U januaru najmanje 390.262 radnika nije primilo plate

Ista metodologija se koristi i u Rusiji, ali i u drugim zemljama u kojima je plata soci-

jalna kategorija, a ne merilo vrednosti rada - kaže Dragiša Bjeloglav, pomoćnik direktora Saveznog zavoda za statistiku (SZS) u odgovoru na pitanje zbog čega je u januaru promenjen način obračuna prosečne plate.

Naime, prosečna plata je ranije obračunavana tako što je masa isplaćenih zarada deljena brojem radnika koje su te zarade zaista i primili. Sada se deli na sve zaposlene što daje drastično različiti rezultat s obzirom da kod nas svakog meseca 480 do 500.000 zaposlenih ne dobije ni dinar.

U konkretnom slučaju, prosečna plata u januaru je po starom metodologiji iznula 776 dinara, dok je po novom obračunu ona svega 618 dinara. Ova razlika ujedno ukazuje da je prošlog meseca bez zarade ostalo najmanje 390.262 radnika, a Dragiša Bjeloglav kaže da treba dodati bar deset posto da se dobije pravo stanje.

Po njegovom objašnjenju, nova metodologija bolje odražava stvarne prilike i situaciju u kojoj se nalaze jugoslovenske porodice. Ako neko ne primi platu, njegova zarada je tog meseca nula, kaže Bjeloglav, i on sa tom nulom ulazi u masu zarada.

Međutim, drugi izvori, neslužbeno tvrde da je „na nas vršen pritisak što objavljujemo visoke prosečne plate koje, po njima, ne održavaju pravo stanje“.

Ima logike da se kao osnov procene stvarnog standarda koristi nova metodologija - slaže se dr Milena Jovičić sa Ekonomskog fakulteta. Ali, ona će davati pogrešnu sliku kretanja stvarno isplaćene prosečne plate, može se lako dogoditi da registruje pad čak i onda kada je realno došlo do rasta zarada.

Promena metodologije obračuna najviše će, ipak, pogoditi one čija se primanja vezuju neposredno za prosek plata.

Mislim da je stvarni razlog zbog koga je uvedena nova metodologija obračuna i bio taj da se određeni zahtevi koji se vezuju za prosečnu platu usklade sa realnim fondovima iz kojih ih država podmiruje - kaže dr Milena Jovičić.

A to u centar pažnje dovodi penzionere, neke javne službe i - prosvetne radnike čiji je štrajk, čini se ozbiljno uplašio državu.

Dragiša Bjeloglav tvrdi da penzioneri neće osetiti nikakve posledice, jer je i decembar preračunat po novoj metodologiji, ali dr Milena Jovičić upozorava da nova metodologija ne omogućava buduće realno indeksiranje zarada.

Čini se da država posle promene metodologije obračuna proseka može mirno da prihvati kompromisni zahtev prosvetnih radnika i da pri tome još i učari.

Ponudnim povećanjem koeficijenta realno je povišena osnovica za obračun plata prosvetara sa 220 na 286 dinara. Ako Vlada sada, uz pomoć nove metodologije, prihvati da osnovicu veže za 43 odsto prosečne plate, kako kompromisn traže prosvetari, to će vrednost osnovice utvrditi na 278 dinara, ili osam dinara manje nego sa povećanjem koeficijenta za 30 odsto.

Država je, čini se, opet nadmudrila prosvetu.

* "Blic", 21.februar 1997.

Koeficijenti i plate između postojećeg i obećanog						
Osnovna cena rada koja se množi koeficijentima je 220 dinara, a razlike u koeficijentima za isto zvanje uslovljene su školskom spremom ili kvalifikacijom						
	Sadašnje stanje		Zakonski maksimum		Obećane plate	
	Koef.	Plata din	Koef.	Plata din	Koef.	Plata din
Tetkica	1.35-1.55	297-341	1.5-1.7	330-374	1.75-2.0	385-440
Domar	1.8-3.0	396-660	2.0-3.3	440-726	2.35-2.9	517-858
Službenik	2.7	594	2.95	649	3.5	770
Saradnik	3.1	682	3.4	748	4.0	880
Praktičar	3.2-3.3	704-726	3.5-3.6	770-803	4.2-4.3	924-946
Sekretar	3.2-4.3	704-946	3.5-4.7	770-1045	4.2-5.6	924-1232
Nastavnik	3.60	792	3.95	869	4.7	1034
Profesor	4.30	946	4.75	1045	5.6	1232
Direktor	5.60	1232	6.2	1353	7.3	1606

Uz to, razredni starešina i magistar nauka imaju dodatak od 5, doktor nauka 8, koordinator praktične nastave 10 i pomoćnik direktor 15 odsto.

PREDVORJU UNIVERZITETSKE KARIJERE

Po jutru se dan poznaje

Piše: Prof. dr Sreten Đ. Čuzović*

„U nauci nema nekog širokog druma i do njenih sjajnih vrhova može da stigne samo onaj koji se ne strahuje od umora, vere njenim krševitim stazama“.
(akademik Miloje R. Sarić).

Ovih dana je završen konkurs za stipendiranje studenata doktorskih studija. Zakon o visokom obrazovanju predvideo je mogućnost njihovog angažovanja na fakultetu, kao demonstratora za izvođenje vežbi. Nadam se da neće zvučati akademski neodmereno, ako kažem da je svaki profesor presrećan, ako može, da pomogne mladom čoveku, da se, u periodu od jednog semestra okuša u savladavanju tajni naučno – istraživačkog rada.

Iako, je period od jednog semestra kratak, da se taj mladi istraživač „testira“ u savladavanju ovih tajni, mišljenja sam, polazeći od narodne izreke: „po jutru se dan poznaje“, da se, ipak, mogu prepoznati kandidati za budući univerzitetski poziv. Zasluge za njihov (ne)uspeh pripadaju i, profesoru – mentoru, koliko i samom kandidatu. Dodatno, prenošenje stečenog znanja studentima - mladima, je najsvetlija odrednica univerzitetskog profesora. Reč je o veoma časnom, ali i suviše odgovornom poslu - zadatku koji ide rame uz rame s državnim patriotizmom, i njegovim uklapanjem u regionalne i globalne integracije.

Profesor univerziteta odgovoran je za (ne)obrazovanje brojnih generacija studenata (četdeset, koliki je njegov radni vek). Za četdeset godina, univerzitetske karijere, jednog profesora, događaju se brojne promene u: nauci, socio-ekonomskom okruženju, tehnici – tehnologiji, tako da su ona saznanja koja posedujemo danas, već „zastarela“ za „par dana“. Dokaza za to ima na pretek. Podsetimo se, samo činjenice, šta se sve promenilo od pada berlinskog zida do danas.

Globalizacija-internacionalizacija multinacionalnih kompanija potpomognuta informaciono-komunikacionim tehnologijama dokida i najveću geografsku udaljenost nacionalnih privreda i poslovno-tehničke saradnje, pogotovo trgovinskih tokova. Reč je o svojevrsnom takmičenju teritorija i uklapanju nacionalnih privreda u globalne tokove. Imajući ovo u vidu, pred naučnim radnikom-profesorom univerziteta se otvara mnoštvo pitanja-dilema. Kako

„uklopiti“ sebe kao mentora, osobu koja je odgovorna pred univerzitetskom javnošću i društvom u celini, u savladavanju tajni naučno – istraživačkog rada, s jedne, i prenošenju znanja u svojstvu mentora mladim kolegama-saradnicima, s druge strane.

U praksi srećemo, najčešće, dva „modela“ naučnih radnika. Kreativce, naučne perjanice, koje su procesnim postupkom, korak po korak stasali u savladavanju tajni naučno – istraživačkog i pedagoškog rada. S druge strane, imamo one novostasale naučne radnike, koji su se usled letargije svojih profesora - mentora, s jedne, ili gordosti -samozadovoljstva, s druge strane, „otrgli“ i, po „modelu“ (nauka šumom, a mi drumom), stekli titulu doktor nauka i izabrani u nastavničko zvanje docent, vanredni i redovni profesor. Njihova, usudujem se reći, samosvesnost prema nauci je „maglovita“, stešnena i obavijena gordosti i samozadovoljstvom, da ne kažem narcisoidnošću, da im je najdragocenija „referenca“ što su postali profesori univerziteta.

Rizikujući, da budem pogrešno shvaćen, po meni, to su društveno neodgovorni naučni radnici - profesori univerziteta koji troše novac poreskih obveznika, ne stvarajući dodatnu vrednost. Nije retkost, da se ovaj „model“ univerzitetskog profesora, nalazi na odgovornim funkcijama u visokoškolskim institucijama. Njihova istraživačka prepoznatljivost je lobiranje, koje ih kvalifikuje za „menadžere“-fleksibilne ličnosti, koje lako „upravljaju“ konfliktima.

Privodeći kraju osvrt na, ovaj, segment visokog obrazovanja, ostaje mi da zaključim s onim što je i cilj ovog priloga. Kada je reč o procesu stasavanja-sazreivanja naučnog radnika, mišljenja sam da to mora biti, svojevrsni, strategijski osmišljen projekat. Projekat evolutivnog tipa, procesno orijentisan od faze izbora saradnika u nastavi do izbora u zvanje redovni profesor. S druge strane, profesor ima obavezu da saradniku prenese svoja saznanja, podstičući ga da on napravi iskorak, duži od onog kojim je profesor koračao. Istina, ni uloga profesora - mentora nije laka. Ocenjivati nekog - prosuđivati o njegovim osobinama-kvalitetima je, zaista teško. Međutim, ako se sledi akademski bonton-dobra univerzitetska praksa, s jedne, i ako su profesor-saradnik, osobe-ljudi, svesni uloge zbog koje su tu, onda rezultat ne može da izostane.

*redovni prof. Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Nišu

NAŠE VISOKO OBRAZOVANJE, ALI ČIJA KORIST?

Piše: Vladica Cvetković*

Procena iz Davosa da je srpsko visoko obrazovanje zvezda u usponu delom je bazirana na činjenici da imamo veliki broj onih koji studiraju, a to se svuda smatra bogatstvom jednog društva. S druge strane, nedavni članak u „Politici“ (Akademce školujemo da odu, srednjoškolske da ostanu, Politika, 20. januar) pokazuje i drugi deo istine – svake godine naše visoko školstvo proizvede više desetina hiljada diplomaca, od kojih srpska privreda nije u stanju da apsorbuje ni polovinu; situaciju ne popravljaju strane investicije, jer se tako mahom zapošljavaju radnici s nižim kvalifikacijama. Zbog svega ovoga, hiljade fakultetski obrazovanih mladih ljudi kontinuirano odlaze u inostranstvo i tako zaista postaju korisni društvu, ali ne našem.

Kako se ove dve istine različitog znaka sabiraju, kakav je konačan rezultat i za čiju korist postoji naše visoko obrazovanje? Oni iz Davosa jesu dobro videli da mi imamo masovan broj studenata, i to jeste u redu, ali da bi to i za nas bilo dobro danas, a odlično sutra, moramo biti sigurni da oni koji završe studije masovno i ostanu u zemlji. A svi se bojimo da se dešava suprotno.

Iako nema preciznih podataka, veruje se da od oko 50.000 onih koji godišnje napuste našu zemlju (OECD), veliki broj njih ima fakultetsko obrazo-

vanje. Međutim, malo znamo o tome ko su stvarno oni koji odlaze s diplomom visokog obrazovanja, kojim strukama pripadaju i kakvog su kvaliteta kao stručnjaci.

Od prave analize smo još daleko, ali nešto ipak možemo da kažemo. Naše visoko obrazovanje – recimo, to znamo – proizvodi ogroman broj onih koji, jureći državnu službu, hrle u za to odgovarajuće struke, kao što su, da pomenem samo neke, pravo, ekonomija, administracija i razni menadžmenti. Naši državni univerziteti upisuju hiljade bruceša iz ovih oblasti, a gde su tek visoke strukovne škole sličnog profila i najveći deo privatnih visokoškolskih ustanova? Time nastaje armija bruceša koji očekuju da će sutra dobiti posao, bez obzira na to što podaci Nacionalne službe za zapošljavanje govore o desetinama hiljada nezaposlenih upravo u tom sektoru. Pa jesu li to struke čiji nas diplomci masovno napuštaju? Ne verujem – niti su to zanimanja za kojima Evropa vapi, niti tamo pomažu partija na vlasti ili tata i mama koji još nisu u penziji. Ako i odlaze, ovi akademci idu bez nade da će tamo raditi ono za šta su se školovali.

Ostale oblasti u visokom obrazovanju pokazuju dosta specifičnosti i mnogobrojne međusobne razlike, pa ih je teško sve zajedno obuhvatiti, ali je ovim povodom važno reći da je kod njih problem preglomaznih kapaciteta ipak manje izražen. Među

njima ima struka koje su u strateškim evropskim dokumentima označene kao deficitne, a to su, pre svih, informacione tehnologije, a onda i mnoge tehničke i prirodne nauke, poslednjih godina sve više i medicina i farmacija. Nije potrebna velika mudrost da bi se zaključilo da upravo odatle i imamo najveći odliv visokoobrazovanih.

Sad je problem jasniji. Na jednoj strani proizvodimo profesije koje, velikim delom, ne samo da nisu potrebne nama, već ih neće mnogo ni Evropa ni svet i, ako takvi kadrovi uopšte i odlaze, oni verovatno diplomu ostavljaju kod kuće. Na drugoj strani, stvaramo i stručnjake koje trenutno nismo u stanju da zaposlimo, a mnoge ni da zadržimo u zemlji. Ko je više kriv za ovu dvostruko promašenu investiciju – društvo ili visoko obrazovanje? I kako do rešenja? U ovako postavljenom sistemu – nikako!

Visoko obrazovanje ne može da donese odluke umesto društva i ne može samo i preko noći da povećava kapacitet privrede, smanji uticaj partijskog ili bilo kojeg drugog zapošljavanja preko veze ili da reorganizuje sadašnju mrežu srednjih škola, koja je totalno nepodesna masovnom univerzitetskom obrazovanju. Najgore od svega, visoko obrazovanje ne može da utiče čak ni samo na sebe, jer ono zapravo ne postoji. Ono što postoji jeste predimenzionirana, nezgrapna, neekonomična i neisplativa mreža nezavisnih univerziteta i još nezavisnijih fakulteta, koji samo misle na svoj opstanak – po svaku cenu i bez obzira na to šta to znači za društvo.

*redovni profesor Rudarsko-geološkog fakulteta, dopisni član SANU

ПЛАТА У НОВЕМБРУ 45.767 ДИНАРА (372€)

• Просвета испод просека 11.6 одсто • Панчевци коло воде • У панчевачку плату стану две алибунарске

Просечна бруто зарада исплаћена у новембру 2016. године износила је 63.061 динар. Просечна нето зарада (без пореза и доприноса) исплаћена у новембру 2016. године износила је 45.767 динара.

У односу на претходни месец, просечна бруто зарада номинално је била већа за 1,0% и реално већа за 1,1%, док је просечна нето зарада номинално била већа за 1,1% и реално већа за 1,2%.

У поређењу са истим месецом прошле године, просечна бруто зарада номинално је била већа за 3,5% и реално већа за 2,0%, док је просечна нето зарада номинално била већа за 3,6% и реално већа за 2,1%.

Просечна нето новембарска зарада у Војводини износила је 44.369 и била је за 1.398 динара мања од републичког просека. Међутим, две области у Војводини имају већу просечну зараду од републичке, док пет има мању. Већу просечну зараду прошлог месеца остварили су запослени у Јужнобанатској области – 47.974 и Јужнобачкој – 48.338 динара. Преосталих пет области имају просечну зараду мању и од војвођанског просека. Тако је просечна зарада у Средњобанатској области – 41.724, Севернобачкој – 41.221, Сремској – 40.741, Севернобанатској – 38.989 и Западнобачкој – 38.618 динара.

Прошлог месеца највећу просечну зараду у Војводини имао је Панчево – 54.145 динара, а иза њега је Нови Сад 52.497, па Вршац са 50.977 динара. Сви остали војвођански градови имају просечне новембарске зараде испод

50.000, а укупно изнад 40.000 динара има 12 од 42 локалне самоуправе, што значи да је у 30 општина просечна новембарска плата мања и од тог износа.

На челу општина које имају просечну зараду већу од 40.000 динара је општина Пећинци са просеком од 49.511, затим Беочин са 46.866, Бачка Паланка са 45.558 динара. Преосталих осам војвођанских општина које имају просечне зараде веће од 40.000 динара имају плате мање од 45.000 динара и то су: Кањижа – 42.874, Зрењанин – 42.610, Ошаци – 42.206, Суботица – 42.170, Сремска Митровица – 42.133 динара. Просечна плата у Кули је 41.799, Инђији 40.395 и Апатину 40.284 динара.

Општина Алибунар је једина локална самоуправа у Војводини где је новембарска просечна плата мања и од 30.000 и износи 28.602 динара. Испод 35.000 месечно прошлог месеца имали су запослени у 11 војвођанских општина. У Новом Бечеју просечна новембарска плата је 31.298, Бачком Петровцу 31.950, Бач 32.351, Малом Иђошу 32.356, Чоки – 32.459, Тителу – 32.674, Пландишту – 33.012, Сечњу – 33.543, Опово – 34.996, Србобрану – 34.252 и Белој Цркви – 34.289 динара.

Прошлог месеца у односу на октобар плата је највише порасла у Панчеву – 17,3 одсто, затим у Кули – 7,2, Ошацима – 6,2, Кикинди – 5,5 и Инђији 4,7 одсто. У исто време, пад просечне плате прошлог месеца у односу на октобар бележи се у Чоки за чак 11,7 одсто, затим у Бечеју за шест, Новом Кнежевцу за 5,6, Старој Пазови за 3,6 и Бачкој Паланци за 3,3 одсто.

ИНФЛАЦИЈА У ДЕЦЕМБРУ (ИПЦ) 1,6 %

Индекси потрошачких цена дефинишу се као мера просечне промене малопродајних цена робе и услуга које се користе за личну потрошњу. Цене ових производа и услуга у децембру 2016. године, у односу на новембар 2016. године, у просеку су ниже за 0,1%. Потрошачке цене у децембру 2016. године, у поређењу са истим месецом претходне године, повећане су 1,6%. У 2016. години, потрошачке цене су у просеку повећане 1,2% у односу на 2015. годину.

Посматрано по главним групама производа и услуга класификованих према намени потрошње, у децембру 2016. године, у односу на претходни месец, пад цена је забележен у групама Храна и безалкохолна пића (-1,0%), Ресторани и хотели и Рекреација и култура (за по -0,2%) и у групама Здравство и Образовање (за по -0,1%). Раст цена забележен је у групама Транспорт (1,0%), Комуникације (0,4%), Одећа и обућа (0,3%), Стан, вода, електрична енергија, гас и друга горива (0,2%) и у групи Намештај,

Годишња стопа инфлације* (мерена индексима потр. цена (ИПЦ)) у 2016. г.												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2014.	3.1	2.6	2.3	2.1	2.1	1.3	2.1	1.5	2.1	1.8	2.4	1.7
2015.	0.1	0.8	1.9	1.8	1.5	1.9	1.0	2.1	1.4	1.4	1.3	1.5
2016.	2.4	1.5	0.6	0.4	0.7	0.3	1.2	1.2	0.6	1.5	1.5	1.6
Месечна стопа инфлације** (мерена индексима потрошачких цена) у 2015. г.												
2014.	1.4	0.1	-0.3	0.6	0.1	0.1	-0.1	-0.2	0.7	-0.2	0.0	-0.4
2015.	-0.2	0.9	0.7	0.5	-0.3	0.5	-0.9	0.9	0.0	-0.2	-0.1	-0.2
2016.	0.6	-0.1	-0.1	0.4	0.1	0.1	-0.1	0.9	-0.6	0.7	-0.1	-0.1
*промена цена у текућем месецу у односу на исти месец претходне године, у %												
**промена цена у текућем месецу у односу на претходни месец, у %												

покуштво и текуће одржавање стана (0,1%). Цене осталих производа и услуга нису се битније мењале.

ДУГ ПО ГЛАВИ ДУПЛИРАН

За деценију дуг дуплиран и прешао 900 евра

Јавни дуг Србије се лане смањено. Последњег дана прошле године био је 24,8 милијарде евра, а то је 1,68 одсто мање него преклане. Још штедљивији били су привредници у Србији. Они су се лане, по подацима Удружења банка Србије, задужили 3,6 одсто мање и укупна сума дуга зауставила се на 1.332 милијарде динара. Док су привреда и држава биле штедљиве, грађани су трошили. Лане се дуг становништва по кредитима зауставио на суми од 796,78 милијарди динара што је 11 одсто више него у истом периоду годину пре.

Смањење јавног дуга свакако је добра вест. Смањење кредитирања привреде као и пораст дугова грађана многи би прихватили са скепсом, посебно када се зна да задуженост грађана по кредитима а по глави становника код нас константно расте: у 2006. била је 401 евро, пет година касније попела се на 726, а концем 2016. била је 916 евра.

О нескладу између грађана и привреде треба са Београдске банкарске академије кажу: "Времену су се променила, привредна слика нам је данас другачија". "Србија смањује ниво лоших кредита, банке чисте билансе, али их баш код привреде има највише па се дуг смањује".

Но, баш због тих лоших позајмница критеријуми по којима банке данас одобравају кредите оштрији су него раније. С друге стране, привредници гледају пораст тражње пре него што уђу у нове инвестиције и пожеље да се задуже. Ако процене да тражње неће бити, неће ни улазити у нове кредитне аранжмане. Има још чинилаца које не треба заборавити: привредници

се окрећу финансирању сопственим капиталом. Ту су затим и други видови финансирања без банкарских кредита. То су понуде разних фондова па могућности да се преко појединих организација новац добије бесповратно.

Што се тиче задужености грађана, и ту слику коју пружа статистика треба посматрати из више углова. Дуг се повећавао по глави, али се истовремено смањивао и број становника. Тако је секретар Удружења банака Србије Верољуб Дугалић недавно објаснио да је у Србији 2006. било 7.412.200 становника, а лане 7.076.372. Бројка од 336.000 њих мање није занемарљива када се ради о подели дуга. То је још један чинилац који се мора узети у обзир.

Стручњаци објашњавају да су кредити грађана у Србији највише расли до почетка кризе. "Тада је све код нас било другачије. Грађани нису очекивали кризу већ раст плата и развој па су се лакше одлучивали да уђу у кредитне аранжмане него што би то проценили коју годину касније. Тих година дедесете су тек остале за нама. То је био период када кредита за грађане уопште није било па су нове могућности које су им се нудиле једва дочекали. Из тог периода нам је остао највећи дуг грађана, посебно стамбених кредита који се најдуже отплаћују и преносе из године у годину. Свакако је битно то да Србија бележи привредни раст, с кредитима или без њих", кажу људи од струке.

Док је кредитна задуженост грађана прилично расла, она везана за „минусе“ и картице је бележила скромније промене. Код прекорачења по рачуну задуженост по глави је 2006. била 20 евра, а након десет година 30. Што се тиче риволвинг картица, пре деценију то је износило 33 евра, а прошлу годину смо завршили с дугом од 38 евра. Код „минуса“ је дуг помало растао, а код картица је највећи био 2008 – 65 евра и од тада стално пада.

ПЛАТА У ДЕЦЕМБРУ 53.456 ДИНАРА (433€)

• Vojvodanske plate, konačno jače od proseka • Prosveta za petinu ispod proseka • U Pokrajini plate veće od republičkog proseka, ali samo za 38 dinara • Sremci ostvarili najveći rast

Просечна бруто зарада исплаћена у децембру 2016. године у износила је 73.641 динар. Просечна нето зарада (без пореза и доприноса) исплаћена у децембру 2016. године износи 53.456 динара.

У односу на претходни месец, просечна бруто зарада номинално је већа за 16,8% и реално је већа за

16,9%, док је просечна нето зарада номинално већа за 16,8% и реално је већа за 16,9%.

У поређењу са истим месецом прошле године, просечна бруто зарада номинално је већа за 4,1% и реално је већа за 2,5%, док је просечна нето зарада номинално већа за 3,8% и реално је већа за 2,2%.

Раст зарада исплаћених у децембру, у односу

на новембар 2016. године, резултат је, пре свега, динамике исплата. Наиме, традиционално се крајем децембра због новогодишњих и божићних празника исплаћују зараде које би иначе биле исплаћене почетком јануара. Услед тога, зараде у децембру су значајно веће од зарада исплаћених у новембру. Поред тога, крајем године се врше и исплате заосталих зарада, као

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Neto zarade	
	XII 2016	I-XII 2016	XII 2016	I-XII 2016
Ukupno	73641	63474	53456	46097
Polj., šumarstvo i ribarstvo	64204	54238	46246	39126
Rudarstvo	101957	101952	72706	72770
Prerađivačka industrija	70716	59957	51284	43618
Snabdevanje el. ener., gasom i parom	108708	106992	77368	76152
Snabd. vodom i uprav. otpadnim vodama	62911	56571	45444	40869
Građevinarstvo	66251	57282	48479	41697
Trg. na vel. i malo i popravka mot. voz.	55472	49154	40906	36144
Saobraćaj i skladištenje	73515	65330	53712	47697
Usluge smeštaja i ishrane	41108	38140	30312	28124
Informisanje i komunikacije	142881	117432	106510	88373
Fin. delatnosti i delatnost osig.	162573	114545	118863	83164
Poslovanje nekretninama	77749	71553	56069	51914
Stručne, naučne, infor. i tehn. delat.	112638	99284	82581	73659
Admin. i pomoćne uslužne delat.	52060	49361	37890	35825
Drž. uprava i obavezno soc. osiguranje	76850	67598	55157	48558
Obrazovanje	59029	56718	42400	40791
Zdravstvena i socijalna zaštita	76372	57583	55249	41551
Umetnost; zabava i rekreacija	58976	51310	42746	37225
Ostale uslužne delatnosti	63344	53867	45652	38883

i godišnjih i kvartalnih bonusa, što je takođe uticalo na rast zarada isplaćenih u decembru 2016. godine.

Elem, priča o prosečnoj srpskoj plati od 400 evra ne mora da čeka mart jer je već na kraju prošle godine decembarska prosečna neto zarada zaposlenih bila 53.456 dinara, ili 433 evra. U odnosu na novembar, decembarska prosečna plata u Srbiji nominalno je veća 16,8 odsto, a realno 16,9. U poređenju s istim mesecom prošle godine, prosečna neto decembarska zarada nominalno je veća 3,8 odsto, a realno 2,2.

Po objašnjenju Republičkog zavoda za statistiku, rast plata isplaćenih u decembru rezultat je, pre svega, dinamike isplate. Naime, tradicionalno se krajem decembra, zbog novogodišnjih i božićnih praznika, isplaćuju zarade koje bi inače bile isplaćene početkom januara. Zbog toga su zarade u decembru značajno veće od onih isplaćenih u novembru. Osim toga, dodaju u RZS-u, krajem godine isplaćuju se i zaostale zarade, kao i godišnji i kvartalni bonusi, što takođe utiče na to da plate u decembru ove godine bude znatno veće od novembarških.

Znatno uvećana decembarska neto zarada prvi put u godini donela je i to da je prosek plata isplaćenih u Vojvodini veći od republičkog 38 dinara. Naime, republički prosek neto zarada u decembru iznosi 53.456 dinara, a u Vojvodini 53.494. U Vojvodini je daleko najveća decembarska zarada zabeležena u Vršcu – 71.818 dinara, i ona je čak 40,92 odsto veća nego novembarška. Prosečna prošlomesečna plata u Novom Sadu bila je 65.184 dinara i 24,2 odsto je veća nego u novembru.

	Zarade				Neto zarade			
	XII 2016	I-XII 2016	XII 2016 XI 2016	I-XII 2016 I-XII 2015	XII 2016	I-XII 2016	XII 2016 XI 2016	I-XII 2016 I-XII 2015
Republika Srbija	73641	63474	116,8	103,8	53456	46097	116,8	103,7
Srbija - Sever	83502	70619	119,1	103,6	60720	51365	119,2	103,6
Beogradski region	92787	79242	118,1	104,0	67650	57717	118,3	103,9
Region Vojvodine	73821	61498	120,6	103,7	53494	44646	120,6	103,7
Zapadnobački okrug	62599	53398	117,7	103,0	45421	38706	117,6	103,0
Južnobański okrug	75243	64256	113,2	101,3	54239	46512	113,1	101,3
Južnobački okrug	82055	67840	123,2	104,1	59498	49360	123,1	104,0
Severnobański okrug	66982	54821	124,3	102,8	48526	39722	124,5	102,8
Severnobački okrug	68812	57810	121,0	106,7	49888	41840	121,0	106,7
Srednjobanatski okrug	63326	56320	110,2	104,4	45821	40845	109,8	104,6
Sremski okrug	71002	56290	126,3	104,3	51593	40892	126,6	104,3
Srbija – Jug	60458	53928	112,7	104,1	43746	39059	112,6	104,1
Reg. Šumadije i Zap. Srbije	60710	52767	115,8	103,4	44042	38315	115,7	103,4
Reg. Južne i Istočne Srbije	60157	55333	109,2	105,0	43391	39959	108,9	104,9
Reg. Kosovo i Metohija	-	-	-	-	-	-	-	-

PROSEČNE PLATE U REGIONU 360-1020€

- Najveća prosečna isplaćena plata u regionu u Sloveniji, najmanja u Makedoniji • Srbi samo za 6€ bogatiji od Makedonaca

Najveća prosečna isplaćena plata u regionu, prema poslednjim podacima, u prošloj godini iznosila je u Sloveniji 1.020 evra. Najmanja je u Makedoniji - svega 363,80 evra (22.460 denara). Prosečna plata prema poslednjim podacima u Hrvatskoj je iznosila 749,70 evra (5.642 kune), u Crnoj Gori 503 evra, u Bosni i Hercegovini 428 evra (837 KM), a u Srbiji 369,70 evra (45.767 dinara), piše N1.

Iako je prosečna plata u Sloveniji od 1.020,40 evra prema podacima za septembar prošle godine bila najveća u regionu, ona je za 15,2 evra manja u odnosu na onu isplaćenu godinu ranije u Sloveniji kada je iznosila 1.035 evra. I prosečna plaća u Hrvatskoj, takođe prema poslednjim podacima za septembar prošle godine, manja je za 12,3 evra u odnosu na kraj 2015. godine. Naime, u septembru prošle je iznosila 749,70 evra, a krajem 2015. 762 evra.

CENE, ZA GODINU DANA, SKOČILE 2,4 ODSTO

Potrošačke cene (inflacija) u Srbiji u januaru 2017. godine bile su 1,4 odsto veće nego u decembru prošle godine, a 2,4 odsto veće nego u istom mesecu prošle godine. U 2016. godini su potrošačke cene kojima se meri inflacija u proseku povećane 1,2 odsto u odnosu na 2015. godinu, saopštio je Republički zavod za statistiku.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga, u januaru ove godine su poskupeli hrana i bezalkoholna pića (3,1 odsto), alkoholna pića i duvan (2,9 odsto), transport (1,6 odsto), komunikacije (0,5 odsto), rekreacija i kultura (0,4 odsto), zdravstvo (0,3 odsto). Skuplje su i stanarina, voda, električna energija, gas i druga goriva, usluge restorana i hotela i obrazovanje (po 0,2 odsto). Pojeftinili su odeća i obuća (1,1 odsto).

Guvernerka Narodne banke Srbije Jorgovanka Tabaković je izjavila da je lane međugodišnja inflacija bila 1,6 odsto.

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ (IV)

Прибављање доказа о неосуђиваности и непостојању дискриминаторног понашања

Према одредби члана 120. став 4. Закона о основама система образовања и васпитања, доказ о неосуђиваности и непостојању дискриминаторног понашања на страни запосленог прибавља установа.

Као што је већ речено, сматрам да би било добро да установа тај доказ прибави пре доношења одлуке о избору кандидата.

Доношење одлуке о избору кандидата

После прибављања мишљења надлежног органа јединице локалне самоуправе (у поступку пријема у радни однос педагошког асистента) и доказа о неосуђиваности и непостојању дискриминаторног понашања на страни запосленог, директор доноси одлуку о избору одређеног (одређених) кандидата.

Он је ову одлуку, према одредби члана 130. став 5. Закона о основама система образовања и васпитања, обавезан да донесе у року од:

1) осам дана од дана добијања резултата психолошке процене способности за рад са децом и ученицима (пријем у радни однос наставника, васпитача и стручних сарадника);

2) 30 дана од дана истека рока за подношење пријава на конкурс (пријем у радни однос ненаставног особља).

Одлука треба да садржи основне податке о кандидату који је изабран (име и презиме, адресу, врсту и степен образовања, итд.), као и податке о радном месту (послу) и врсти радног односа. Она треба да садржи и образложење и правну поуку, односно да упути кандидате које им правно средство стоје на располагању ако њома нису задовољни.

Достављање одлуке

Донета одлука се доставља свим учесницима конкурса, па и онима чије су пријаве одбачене као непотпуне и/или неблаговремене. Достављање се врши на начин прописан општим актом установе, а уобичајено је да се то чини препорученом поштом или лично, ако за то постоји могућност.

Достављање одлуке се може извршити и применом одредаба члана 185. ст. 2 – 4. Закона о раду о достављању акта о отказу уговора о раду.

Најважније је да се достављање изврши на такав начин да учесници конкурса добију одлуку или да се сматра да су је добили.

3.2.2. Закључивање уговора о раду

Ако против одлуке о избору кандидата ниједан учесник конкурса не поднесе приговор, или се одрекне права на подношење приговора, или од приговора одустане, као и у случају да приговор буде одбачен или одбијен одлуком органа управљања, одлука директора о избору одређеног кандидата постаје коначна. На основу такве одлуке директор ће с изабраним кандидатом закључити уговор о раду. О уговору о раду детаљно говори Закон о раду у чл. 30 – 33.

Према одредбама тог закона, радни однос заснива се уговором о раду, који закључују запослени и послодавац (у име и за рачун послодавца уговор о раду закључује његов надлежни орган, односно лице утврђено законом или општим актом послодавца или лице које они овласте).

Обавеза је послодавца да пре закључења уговора о раду кандидата за заснивање радног односа обавести о послу, условима рада, правима и обавезама из радног односа и правилима у вези с испуњавањем уговорних и других обавеза из радног односа (члан 27. Закона о раду).

Приликом заснивања радног односа кандидат је обавезан да послодавцу достави исправе и друге доказе о испуњености услова за рад на пословима за које заснива радни однос (члан 26. Закона о раду).

Уговор о раду је закључен када га потпишу и једна и друга уговорна страна и то је, дакле, тренутак у којем је радни однос заснован. Тај уговор се закључује, односно, боље речено – сачињава, у најмање три примерка, од којих се један обавезно предаје запосленом, а два задржава послодавац.

Уговор о раду могуће је закључити на неодређено или на одређено време, што у уговору треба назначити.

Мишљења сам да, када су установе у питању, не долази у обзир примена одредбе Закона о раду према којој ће се уговор о раду у којем није назначено да ли се закључује на одређено или неодређено време сматрати уговором о раду на неодређено време, с обзиром на то да Закон о основама система образовања и васпитања императивним одредбама уређује поступак заснивања радног односа на неодређено време, па се без прописаног поступка у установи не може засновати та врста радног односа.

Обавеза је послодавца да са кандидатом за заснивање радног односа уговор о раду закључи у писменој форми и то пре његовог ступања на рад, а ако то не учини, сматраће се да је заснован радни однос на неодређено време. Ипак, сматрам да посебан радноправни режим заснивања радног односа у установи не дозвољава заснивање радног односа на овај начин. У

случају ступања на рад без закљученог уговора о раду радило би се само о фактичком раду, а не о радном односу заснованом на неодређено време.

Уговор о раду треба да садржи следеће елементе:

- 1) назив и седиште послодавца;
- 2) лично име запосленог, место пребивалишта, односно боравишта запосленог;
- 3) врсту и степен стручне спреме, односно образовања запосленог, који су услов за обављање послова за које се закључује уговор о раду;
- 4) назив и опис послова које запослени треба да обавља;
- 5) место рада;
- 6) врсту радног односа (на неодређено или одређено време);
- 7) трајање уговора о раду на одређено време и основ за заснивање уговора о раду на одређено време;
- 8) дан почетка рада;
- 9) радно време (пуно, непуну или скраћено);
- 10) новчани износ основне зараде на дан закључења уговора о раду;
- 11) елементе за утврђивање основне зараде, радног учинка, накнаде зараде, увећане зараде и друга примања запосленог;
- 12) рокове за исплату зараде и других примања на која запослени има право;
- 13) трајање дневног и недељног радног времена.

Ваља напоменути да је чланом 33. став 2. Закона о раду (последње измене и допуне) прописано је да уговор о раду не мора да садржи елементе из члана 33. став 1. тач. 11)–13) тог закона (елементе за утврђивање основне зараде, радног учинка, накнаде зараде, увећане зараде и друга примања запосленог; рокове за исплату зараде и других примања на која запослени има право; трајање дневног и недељног радног времена), ако су они утврђени законом, колективним уговором, правилником о раду или другим актом послодавца у складу са законом. У том случају у уговору треба навести акте којима су та права утврђена у моменту закључења уговора о раду. Сматрам да би установе требало да искористе ову могућност, нарочито када је реч о новчаним примањима запослених. Тако сматрам зато што је материја новчаних примања запослених у установама у највећем делу уређена императивним прописима као и посебним колективним уговорима и колективним уговором код послодавца/правилником о раду, тако да практично не остаје простора за уговарање. Тиме се и избегава обавеза закључења анекса уговора о раду у тој материји.

Поред наведеног, уговором о раду могу да се уговоре и друга права и обавезе, наравно не супротно посебном радноправном режиму у установама, а на све однеме између установе и запосленог који нису уређени уговором о раду примењују се меродавне одредбе закона и општег акта.

ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ЗАПОСЛЕНОГ У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Питање: Запослени у основној школи извршио је повреду радне обавезе, због чега је закључком директора против њега покренут дисциплински поступак. Против тог закључка запослени је поднео приговор школском одбору, у складу са упутством о правном средству које му је дато.

Какву одлуку треба да донесе школски одбор, с обзиром на то да је наступила застарелост покретања дисциплинског поступка?

Одговор: Према одредби члана 142. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 52/11, 55/13, 35/15-аутентично тумачење, 68/15 и 62/16-УС), дисциплински поступак против запосленог у установи за образовање и васпитање покрене се писменим закључком директора који садржи податке о запосленом, опис повреде забране или радне обавезе, време, место и начин извршења повреде и доказе који указују на извршење повреде. Иста одредба прописује да против тог закључка приговор није допуштен.

Разлог за непостојање правне заштите против закључка о покретању дисциплинског поступка јесте у томе што се са тим актом не одлучује о правима, обавезама или одговорностима запосленог, него се само покрене поступак у којем ће се донети одлука о његовој одговорности, одлука против које, разуме се, запосленом припада правна заштита.

Мишљења смо да, из наведених разлога, школски одбор треба да одбаци поднети приговор, као недопуштен. Истовремено, директор треба да донесе решење о обустављању дисциплинског поступка због застарелости.

Уколико се, пак, школски одбор (погрешно) упусти у мериторно одлучивање о приговору, полазећи од тога да је запослени поднео на основу упутства о правном средству, он може да донесе само једну одлуку – одлуку о усвајању приговора и поништењу закључка о покретању дисциплинског поступка, због тога што је наступила застарелост покретања таквог поступка.

Да би се избегле овакве ситуације, у закључку о покретању дисциплинског поступка против запосленог у установи за образовање и васпитање обавезно треба нагласити да против тог акта није дозвољен приговор.

ZAPOSLENI TREBA DA RADE SVEGA ČETIRI DANA NEDELJNO!

- Smanjili broj radnih dana i ostali uspešni
- Četiri radna dana u Srbiji - nema šanse
- I đaci pokazali bolje rezultate

Danas sve više ljudi radi 50, 60, pa i 70 sati nedeljno, pretvarajući svoje kancelarije u drugi dom. Naši šefovi misle da ćemo, što duže radimo, obaviti više zadataka. Nauka kaže da je to netačno i da se najveća efikasnost postiže kada ljudi rade četiri dana nedeljno, a tri dana odmaraju. Brojni eksperimenti koje je sproveo K. Anders Erikson, jedan od najvećih stručnjaka za psihologiju rada, pokazali su da ljudi mogu samo 4 ili 5 sati dnevno da obavljaju produktivan rad. Nakon što njihove performanse dostignu najviši nivo, učinak postaje sve manji i ljudi na poslu postaju sve nezadovoljniji. "Ako gurate ljude da rade duže od vremena tokom kojeg mogu da se maksimalno koncentrišu, verovatno ćete kod njih izazvati javljanje loših navika. Što je još gore, te loše navike bi mogle da dovedu do toga da se prošire i na period kada su ljudi inače produktivni", rekao je Erikson.

Menadžeri koji su skratili radnu nedelju zaposlenima na četiri dana dobili su zauzvrat bolji učinak radnika, njihovo veće lično i profesionalno zadovoljstvo, kao i smanjeni broj radnika koji su odlazili iz firme. Rajan Karson, izvršni direktor kompanije „Treehouse“ uveo je radnu nedelju od 32 sata još 2006. godine. Od tada su njegovi zaposleni postali mnogo srećniji i produktivniji. Prema njegovim rečima, kompanija je danas veoma uspešna, njen godišnji prihod se meri milionima dolara i zaposleni su zadovoljni.

Sličnu priču ima i „Reusser Design“, kompanija za razvoj internet softvera. Oni su prešli na sistem od četiri radna dana nedeljno 2013. Rezultati ovih istraživanja i eksperimenata pokazuju da čak i mala preraspodela radnog vremena može imati ogromne koristi i za radnike i za kompanije.

U sred finansijske krize 2008. godine bivši guverner Jute Džon Hantsmen je implementirao plan da reorganizuje radnu nedelju. Skoro 75 odsto državnih radnika je prešlo na četvorodnevnu radnu nedelju ali je radilo 10 sati dnevno. Ovo rešenje ne samo da je smanjilo troškove grejanja, klime i struje u zgradama, već je doveo do rasta morala kod radnika. Ljudi su uživali u dodatnom slobodnom danu i bili su dodatno zadovoljni promenom, jer nisu putovali do posla i natrag usred saobraćajnog špica.

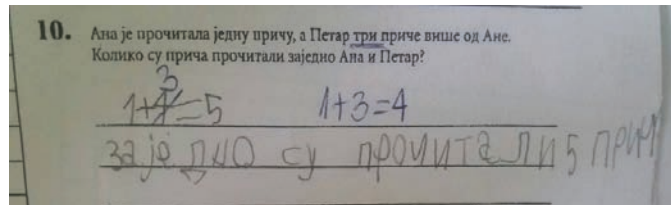
U Srbiji, nažalost, kao da nema hrabrosti za ovaj eksperiment, a poslodavci se pravdaju da nam je i ovako niska produktivnost. Takav stav zastupa i Milan Knežević iz Asocijacije malih i srednjih preduzeća, inače vlasnika tekstilnog preduzeća Modus. On tvrdi da su problem u ovom slučaju niska produktivnost radnika i tehnološka zaostalost Srbije. "U ovim uslovima to je gotovo bezumno. Jedan od najvećih problema preduzetnika je ogromna stopa bolovanja do 30 dana. Zatim, produktivnost radnika u Srbiji niža je nego na Zapadu: dok je kod nas efektivna iskoristivost između četiri i po i pet sati, u Nemačkoj je sedam. Veliku prepreku predstavljala bi i tehnološka zaostalost naše zemlje", priča Knežević.

Sociolog Dušan Mojić smatra da bi uvođenje ove prakse u Srbiji izgledalo drugačije nego u drugim državama. "Ne sumnjam da bi to dalo rezultate u nekim razvijenim zemljama, ali verujem da preduzetnici to ne bi prihvatili, već bi prevladao njihov stav "valjda ja znam bolje". Kada je reč o radnicima, u odsustvu vremena sigurno je da bi im dobro došao jedan dan više da budu sa svojim porodicama. Međutim, u našim uslovima, verovatno bi većina ljudi taj dan iskoristila da dodatno zaradi nešto", ističe Mojić.

U Koloradu je kao eksperiment uvedena četvorodnevna školska nedelja za dake osnovnih škola. Kako se ispostavilo, učenici koji su išli četiri dana u školu imali su za 6 do 12 odsto bolje rezultate na testiranju od đaka koji su u školu išli pet dana nedeljno. "Mislim da je ideja da će deca biti potpuno koncentrisana tokom svih časova u nedelji nerazumna", rekao je Erikson.

ZADATAK (ZA PRVAKE) KOJI JE PODELIO JAVNOST

TV voditeljka Nataša Miljković je putem svog naloga na Tviteru podelila jednu zanimljivu situaciju. Naime, jedan osnovac je dobio zadatak iz matematike i rešio ga, ali je njegova učiteljica smatrala da mališan nije dobro uradio, pa ga je ispravila i napisala svoje mišljenje. Sve bi to bilo u redu da, ukoliko pogledamo pažljivo, možemo uočiti da učiteljica i nije baš bila sasvim u pravu. Utoliko gore, pa se na Tviteru stvorila rasprava i polemika.

TRAMP IMENOVAO MILIJARDERKU ZA MINISTARKU PROSVETE

Novoizabrani američki predsednik Donald Tramp, nakon što je imenovao guvernerku Južne Karoline Niki Hejli za američku ambasadorku u Ujedinjenim nacijama, izabrao je i Betsi DeVos za novu ministarku prosvete. DeVos je 58-godišnja milijarderka i filantrop iz Mičigena koja vodi Američku federaciju za decu. Dok je Tramp nazvao DeVosovu briljantnom, Nacionalna asocijacija za obrazovanje koja podržava javno obrazovanje osudila je DeVosovu navodeći da je ona podržavala prosvetnu politiku koja je štetila učenicima. Ova asocijacija osuđuje obrazovanje koje se zasniva na dobijanju vaučera za školovanje, što zagovara DeVos, smatrajući da svi učenici treba da dobiju šansu da pohađaju dobru javnu školu i priliku da uspeju bez obzira na poreklo ili socijalne prilike.

DeVos je tokom predizborne kampanje bila donator za Džeba Buša i Karli Fjorinu, da bi kasnije kao predsedničkog kandidata podržala senatora iz Floride Marka Rubija, a ne Trampa.

SVEČANO OTVORENA ŠKOLSKA OGRADA!!!

"Danas (23. 12. 2016, prim. ured.) je u našoj školi održana ceremonija svečanog otvaranja školske ograde", počinje izveštaj na sajtu Srednje stručne škole "Vasa Pečagić" u Kovinu sa ceremonije, koju je svojim prisustvom i svečanim presecanjem vrpce uveličala i predsednica kovinske opštine Sanja Petrović. "Više od pola veka škola se nosila sa problemom neograđenog prostora. Mnogi su, ono što su učenici svojim radom stvarali, sknavili ne osvrćući se na štetu za sobom. Danas, zahvaljujući čelnicima opštine, povećana je bezbednost učenika, a ovaj zeleni prostor može sa ponosom nositi status zaštićenog botaničkog dobra u kojem će pored vas uživati i svi drugi dobronamerni gosti, istakla je Jelica Stokanić, član Školskog odbora i Saveta roditelja. Ona se zahvalila i predsednici opštine, koja je, kako je kazala, "sa rukovodstvom opštine ponovo prepoznala prave vrednosti naše lokalne zajednice i u vreme kada su finansijske mogućnosti oskudne, obezbedila sredstva za realizaciju ovog kapitalnog projekta".

Posle nekoliko govornika, na red je došao i Igor Trišić, direktor škole. "Dva osećaja prisutna kod svih nas – ponos što smo i mi ovih dana bili kovinski graditelji i sreća što smo deo lokalnog napretka o kojem čitamo i slušamo u mnogim medijima", kazao je Trišić i još jednom se zahvalio "članovima opštinskog rukovodstva i predsednici opštine na neizmernoj podršci koja nam je ukazana po ko zna koji put".

Prisutnima se, na koncu, neposredno pred svečani čin presecanja vrpce, obratila i predsednica kovinske opštine Sanja Petrović, koja je istakla značaj ulaganja u lokalnu infrastrukturu. Da ne ostane nespomenuto, projekat izgradnje ograde završen je u roku, a sredstva u vrednosti od 4 miliona dinara obezbeđena su iz budžeta opštine, a predsednica je najavila da se tu neće stati, najavljujući ulaganja i u druge škole.

